

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΣΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΠΡΟΝΟΙΑ, ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΧΠΥΡΙΔΟΝΟΣ ΒΛΑΧΟΥ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΔΕ ΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

ΠΕΡΙΚΛΕΟΥΣ ΒΙΖΟΥΚΙΔΟΥ

ΕΝ ΒΕΡΟΛΙΝΩ,

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΑΛΚΙΒΙΑΔΟΥ ΚΟΝΤΟΠΑΝΟΥ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΙΣ

ΕΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΙΣ
ΕΝ ΤΗ ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΙ

ΕΤΟΣ ΠΡΩΤΟΝ
1926

Ε.Υ.Δ Π.Σ.Κ.Π.
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

Ε.γ.Δ Πλ.Κ.π
ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2008

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΤΥΜΗΣ: ΑΝ.ΚΑΘΗΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΛΙΤΣΙΟΣ
ΕΡΤΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

Η ΗΕΙΡΩΤΙΚΑ ΛΙΝΙΓΜΑΤΑ

Συλλεγέντα

ΥΠΟ

ΧΡΙΣΤΟΥ Ι. ΣΟΥΛΗ

Καθηγορεύ του της Παναγίας Β. Γυρν. σιν.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΛΟΣΦΑΡΙΚΗΣ
ΕΡΤΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΕΠΙΘΥΜΗΣ ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΣΙΩΝ
ΧΙΛΟΣΦΑΡΙΚΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ

•Ξεσκέπασε τὴ δημοτική σου παράδοση
καὶ πρώτων μὲ πρόσωπο θὰ ἀγνοήσῃς
γηρτῷ τῷρε ψυχή σου.·

*Iba. Νεολ. πολιτουός.

Ο πατήρ τῆς Ελληνικῆς Λογογραφίας ὁ ἀδείηνηστος Πολίτης ἀνοίνθην τὸν ὀρισμὸν ἀρχαίον τεχνογνώμονον λέγει, ὅτι -τὸ αἴνυμα εἶται φράσις ἐπιτεγδευμένη εἰς δοάφρειαν, ἀποχρύπτουσα τὸ γοούμενον ἢ ἀδόρατον καὶ ἀμύχαντον παριστάνοντα αὐτό». Τὰ αἰνύματα διὰ τὸ ὄξεμόφον καὶ εὐτράπελον περιεχόμενόν τουν ἥσαν καὶ εἶναι εὐγάρματον καὶ διασκεδαστικὸν ἔνασχόλημα τῶν λαῶν καὶ αὐτῶν προσέτι τῶν κατὰ φύσιν, ὡς ἀπέδειξαν πασιρανῶς συγχριτικὰ λογογραφικὰ μελέται. Καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλλάδι ἥσαν γνωστὰ τὰ αἰνύματα. Οἱ Δελφικοὶ χρυσοὶ οὐδὲν ἄλλο ἥσαν εἰμὶ αἰνύματα. Πολλοὶ μᾶλιστα ἔποστηροῦσσιν, ὅτι καὶ τοῦ Ηνθαγόρον τὰ παραγγέλματα ἥσαν ἀρχαῖα δημοτικὰ αἰνύματα.¹ Άπο τὴν ἀρχαιολογίαν γνωρίζομεν, ὅτι κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν Λυριστίον αἱ γυναικεῖμετα τὸ δεῖπνον ἐπρότεινον πρὸς λέσιν αἰνύματι, ὅπως ἀκριβῶς γίνεται καὶ σήμερον εἰς πολλὰ Ἑλληνικὰ χωρὶς κατὰ τὰ :νυχτέρια· καὶ τές :βεγγάρες;. Ἔν τοῖσιν ἀπὸ τὰ διασκεδαστικὰ μέση τῶν ἀρχαίων Ἀθηναϊκῶν σιμποσίων ἵτο καὶ τὸ αἴνυμα. Άλλα ὁ λότης τότε δὲν ἐκέρδιζε κάστρου καὶ πόλεις, ὅπως γίνεται σήμερον εἰς πολλὰ χωρὶς τῆς Ἐλλαδὸς, ἄλλα στειράκους καὶ φιλήματα, ὁ δὲ ἀποτυγχάνων ἵτο ἐποχρεωμένος νὰ πέμψῃ μηνοτὶ ἡ κύπελλον πλήρες οἶνον ἢ καδὸν πλήρη μέδατος ἢ ἀλμῆς. Ήν τῇ Παλλατινῇ Ἀνθολογίᾳ (βιβλ. ΙΔ') καὶ τοῖς Δεινοσοφισταῖς τοῦ Ἀθηναίου δύναται τις νὰ ἔδῃ πολλὰ ἀρχαῖα Ἑλληνικὰ αἰνύματα.

Κατὰ τοὺς Βιζαντινοὺς χρόνους μὲ τὸ αἴνυμα ἡσγολήθησαν πολλοὶ

καὶ καὶ λόγιοι ἀπὸ τοῦ Μιχαὴλ τοῦ Ψειλοῦ μέχρι τοῦ Πτωχοπροδρόμου καὶ τοῦ Εὐστοθίου τοῦ Μακρεμβολίτον¹, ἐκόμη δὲ καὶ αὐτοχρότορες ὡς Μιχαὴλ ὁ Παλαιολόγος.² Βυζαντινὰ αἰνίγματα ἐδημοσιεύθησαν μέχρι σήμερον ἀρχετά³.

Τέκ τῶν δημοτικῶν μαζὶ αἰνιγμάτον πολλὰ ἔχουν σχέσιν, ὅχι τόσον μὲ τὰ ἀρχαῖα ὅσον μὲ τὰ βυζαντινά. Πολλὰ μάκιστα είναι ἀπλῆ παραφραστικῶν βυζαντινῶν. Κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους τὸν βυζαντινὸν λόγιον ἀνεπλήρωσεν ὁ λαϊς. Εἴκειμε καὶ αὐτὸς τὰ μαριέματα, τὰ παραμαριέματα, τὰ βρυτά, τὰ παραπονῆτά, τὰ καστράκια, τὰ ξεπουλῆτά, τὰ τοιώδηματα, τὰ ἀπεικωτά, τὰ γιώματα, τὰ καταλόγια, διπος δυομάζοντα πήμερον εἰς τὰς διαφόρους Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας τὰ δημοτικά μιας αἰνίγματα.⁴ Τὰ δημοτικὰ μάλιστα αἰνίγματα παρουσίασαν καὶ κάτι τὸ νεώτερον ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα καὶ βυζαντινά, τὰ ἀσεμνυμένη τοιαῦτα. Η ἀσεμνυμένη ὅχι μόνον τὴν Θέσιν καθιστᾷ δυσκολωτέραν, ἀλλὰ καὶ τὸ αἶνιγμα περισσότερον σύνθατον καὶ διασκεδαστικόν.

Ο τυρόπος καθ'⁵ ὃν παίζονται τὰ αἰνίγματα είναι διάφορος εἰς τὰς Ἑλληνικὰς ἐπαρχίας. Γνωστότερος καὶ διασκεδαστικότερος είναι ὁ τρόπος καθ'⁶ ὃν παίζονται εἰς πολλὰ χωρία τὰ καστράκια καὶ τὰ παραπονῆτά.⁷ Εἰς παλαιοτέραν ἐποχὴν ἔπαιζον μὲ τὰ αἰνίγματα καὶ μεγάλοι, τώρα δύος ἔχουν ταῦτα περιστριθῆ εἰς τοὺς μικρούς.

Εἰς τὴν πατρίδα μοι τοὺς Χοντιαρίδες, χειρίον κείμενον ἔχει τῆς συμβολῆς τοῦ ποταμοῦ Ἀράχθου καὶ τοῦ παραποτάμου τούτου Ντουβιάκα, τὰ αἰνίγματα δυομάζονται «εἶδος — εἶδος» ἐκ τῶν πρώτων λέξεων

¹) Κρουμβάχερ. Ἰστορία τῆς Βυζαντινῆς Λογοτεχνίας, μετάφρ. Γ. Σωτηριάδου τ. Β' σ. 76.712 καὶ 729.

²) Αδεόδη τ. Β σ. 781.

³) Ως ἕγος τοῦλάχτατον γνωρίζεται βυζαντινὰ αἰνίγματα ἐδημοσιεύθησαν εἰς τὰ ἑξῆς βιβλία καὶ περιοδικά. Roissoneau. Λιανεδοτα γραντα τ. Γ σ. 429 - 455. ἐκδ. 1831. Δελτίον τῆς Ἰστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς ἐταιρίας τῆς Ἑλλάδος τ. Β' σ. 154, ἐνθα ὁ Σπ. Λάμπρος ἐδημοσίευσεν 25 βιβ. αἰνίγματα ἐξ ἀθηναϊκοῦ χειρογράφου. Ελευθερίς Παρνασσοῦ τ. ι σ. 103, ἐνθα ἐδημοσίευσε τίνα ὁ κ. Ν. Βέης. Λαογ. Πολ. τ. Λ' σ. 574, ἐνθα ἐδημοσίευσε τίνα ὁ Λ. Παπαδόπουλος—Κεραμεὺς καὶ Λαογ. Πολ. τ. Η' σ. 109, ἐνθα ἐδημοσίευσεν ἀρκετά ὁ κ. Στ. Κυριακίδης ἐκ χυτριακοῦ χειρογράφου. Ἀργότερα θὰ δημοσιεύσω καὶ ἕγος ἀρκετά ἐκ χειρογράφου, διπερ κατέχω. Ἐκ τοῦ χειρογράφου τούτου ἐλίγη θησάν τίνα τῶν δημοσιευομένων ἐν τῇ προκειμένῃ συλλογῇ μου.

⁴) Περὶ τῶν διαφόρων δημοτικῶν τῶν δημοτικῶν αἰνιγμάτων βλ. Λαογ. Πολ. τ. Λ' σ. 10 καὶ Λαογ. Κυρ. σ. 351.

⁵) Σχετικά βλέπε: Ν. Πολίτου, Αἰνίγματα καὶ λογοταίνια (Φ. Σ. Κ. πόλεως τ. Η' 1874 σ. 524). Π. Παταζιφειροπόδιου, Περισυναγωγὴ κ.λ.π. (σ. 316). Θ. Κληφονόμου, Παραπολητά (Παναθ. τ. ΙΘ' σ. 308). Στ. Στάθη, Κυθηραϊκὰ αἰνίγματα (Λαογ. Πολ. τ. Β σ. 330). Στ. Κεριακίδης (Ἐλλην. Λαογραφία σ. 350).

«Έχω ήτα εἶδος—εἶδος», ή «εἰλί' ήτα εἶδος—εἶδος» διὰ τῶν ὅποίσον μὲν ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀργῆσσιν. Εἰς τὰ Πρόμαντα τῶν Τζουμέρκων τὰ ὀνομάζονται «μαρτέματα». Εἰς τὴν πατρίδην μων μόνον τὰ παιδιά τὰ μεταχειρῶνται εἰς τις συνυπαρτομένες τῶν, ἐνίστε δὲ καὶ τὰ κοφίταια κατὰ τὰ νυχτέρια ή ὅταν βόσκουν τὰ πούρατα. Τὰ παιζον δὲ ὡς ξεῖνος: "Ἐνα παιδί ἀποτελειώμενον πρὸς τὰ λοιπὰ λέγεται. «Δάσει καὶ ποῦμε τὰ εἶδος—εἶδος». Τὰ παιδιά τότε συνιθριβίζονται καὶ καθίσμεται ἡ ὅρθια περιμένουν καὶ ἀκούσοντα τὸ χρός λίσιν ποιητικόν αἰνίγμα. Τὴν λίσιν τοῦ πρότον ἀκολουθεῖ θέρον, ἥντις τὸ παιδί εἰσῃ ὅλα ὅσα γνωρίζει. Μετ' αὐτὸν ἄλλο παιδί προτείνεται, ἵστις αὐτὸν γνωρίζει, ἥντις ὅτου ὅλα τὰ παιδιά ἔξαντλήσουν τὰ αἰνίγματα, τὰ ὅποια γνωρίζουν. Στοιχήματα συνιθίτατα βάνονται, ίδιος μάλιστα ὅταν κατέναι παιδί έχει πεποίθησιν, ὅτι τὸ προτεινόμενον αἰνίγμα τοῦ είναι δύσλιτον. Τὸ στοιχήμα είναι πάντοτε κατὶ ἀπὸ τὰ ουνκιθισμένα παιγνίδια τῶν παιδιῶν τοῦ χωριοῦ.

Η δημοσιευμένη σύλλογη ηρχισε τὸ 1918 εἰς τὰ Πρόμαντα τῶν Τζουμέρκων, ἔνθα ὑπηρέτουν δὲ Σχολάρχης. Ήξηρολούθησεν ἐπειτα εἰς τὰ γερία τῆς Κονίτσης, ἔνθα ὑπηρέτησα κατὰ τὸ 1919 ὡς ἀξιοματικὸς καὶ συνεπλικόδηλος κατὰ τὸ δυνατὸν εἰς τὴν πατρίδα μων Χουλιαράδης καὶ εἰς τὰ Τσιάννινα, ἔνθα ἥδη ὑπηρετεῖ. Πολλὰ τῶν αἰνιγμάτων κατέγραψα παρὰ μαθητῶν μων. Εἰς τὸ τέλος ἔκαστον σημειώνεται βραχυγραφικῶς ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς τούτων.

Διὰ τὴν κατάταξιν είχον ὑπὸ ἄφιν μων ἐπιστολὴν τοῦ μακαρίτον Πολίτου, ἐν ᾧ ὁ ἀστέραστος καθοδηγὸς τῶν Έλλήνων Λαογράφων μων ἔδιδε, ἀποις πάντοτε συνείθιξε, συμβουλὰς διὰ τῶν ἐπιστημονικὸν καταρτισμὸν καὶ τὴν δημοσίευσιν τῆς προκειμένης αὐλλογῆς μων. Ἐπίσης τὰ ὑπὸ αὐτοῦ γραφέντα εἰς τὸ Ηεροδικὸν τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κων/πόλεως (τ. Η' σ. 524). Τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ κ. Στ. Κυριακίδον, Διευθυντοῦ τοῦ Λαογραφικοῦ Λογγίου εἰς τὴν πολέτιμον Ελληνικὴν Λαογραφίαν του (σ. 341 — 364) καὶ τὰ γραφέντα ὑπὸ τοῦ κ. Σπ. Στάθη, εἰς τὴν ὁραιάν αὐλλογὴν τοῦ τῶν Κενθηραϊκῶν αἰνιγμάτων (Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 330).

Οσον ἀφορᾷ εἰς τὴν καταγωρήγ τῆς προφορᾶς τῶν αἰνιγμάτων τῆς αὐλλογῆς μων είχον ὑπὸ ὅφιν τὰ ἀκόλουθα. Η διάλεκτος τοῦ χωροῦ μων καὶ λοιπῶν χωρίον, ἐξ ὃν τὰ δημοσιευόμενα αἰνίγματα προέρχονται, ἀνίστητο γλωσσολογικῶς εἰς τὴν διάλεκτον τῶν βιοσίον Έλλήνων, ἔχουσαν δὲ γνωστὸν τὰ ξεῖνος χαρακτηριστικό.

α) Οἱ φθόγγοι ε (=ε, αι) καὶ ο (=ο, οι), ὁσάκις είναι ἄπονοι τρέπονται εἰς ι καὶ ου. Π.χ. ἔρχονται ἀντὶ ξεχορα, ζουντόσιουλον ἀντὶ ζουντόσιολο, φράγιτι ἀντὶ φράνεται κ.τ.τ.

β) Οἱ φθόγγοι ι (=ι, η, ρ, ει, οι) καὶ ου, ὁσάκις είναι ἄπονοι ἢ ἀδυ-

νατίζουν πολὺ καὶ μόλις ἀκούονται ἡ γάνονται ὄλοσχερδες, π.χ. μήδει ἢ μήδε ἀντὶ μουνάρι, προὸν ἀντὶ πιρούνι, ἀκαὶ ἀντὶ ἀκανουά!

Σήμερον δύμας οὐδαμοῦ τῆς Ἡπείρου τηροῦνται ἀκριβεῖς οἱ κανόνες οὗτοι. Η ἐπίδρασις τοῦ σχολείου, τοῦ βιβλίου, τοῦ τύπου καὶ ἡ συγκή ἐπικοινωνία τῶν βιοφάνων Ἕλλήνων μὲ τοὺς νοτίους, τῶν ὅποιων ἡ προφορὰ εἶναι καθαρὰ καὶ ἀπηλλαγμένη τῶν μυημονευθέντων φθογγολογικῶν παθῶν, ἐπέφερον κλονισμὸν καὶ ἀταξίαν εἰς τὴν προφορὰν τῶν βιοφάνων. Η ταραχὴ καὶ ὁ συμφωνώς παρατηρεῖται ὀλοκλήρως εἰς τὸν πρῶτον κανόνα τῆς τροπῆς δηλ. τοῦ Θ(εος, αι) καὶ ο(ντο, ει) εἰς ο καὶ ου. Ο δεύτερος κανὼν, ὁ τῆς συγκοτῆς τῶν ἀτόνων ι(ατ, η, υ, οι, ει) καὶ ου, τηρεῖται σταθερότερον εἰσέτι καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἑτιόρημα καὶ ἥμιν. Εποδοσέξαι καὶ λέγοντας χωρικούς, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ πεισθῶ περὶ τῆς ἀκριβοῦς τηγήσεως τῶν ἀνωτέρω κανόνων, ἀλλὰ εἴδον, ὅτι ὅλοι κάμνουν ἀνάμειξιν. Κατὰ τὴν ίδιαν δημιάσιν ἥκουσα καὶ ἔσημείωσα: πρόσινο, πράσινο, πράσινον καὶ πράσινον. Ενεκα τῶν λόγων τούτων ἐθεώρησα καὶ μὲν νὰ καταγράψω τὰ αἰνίγματα τῆς παρούσης συλλογῆς μου χωρὶς νὰ τηρήσω ἀκριβῶς τοὺς νόμους τῆς βιοφάνως προφορᾶς, ἵνα μὴ ενδίσκωμα μειράνω τῆς πραγματικότητος²⁾.

Η ἐσωτερικὴ μορφὴ τῶν καταγραφούμενων αἰνίγματον εἶναι ἔμμετρος, απανιότατα δὲ εἰς πεζόν.

Η ὅλη συλλογὴ διατρέπεται εἰς τέσσαρα μέρη.

Τὸ Α' μέρος (ἀριθ. 1—198) περιλαμβάνει αἰνίγματα, τῶν ὅποιον τὸ καίμενον εἶναι κανονικὸν καὶ ἀπηλλαγμένον ἀσέμινον καὶ ἀκατανοήτον λέξεων ἢ φράσεων.

Τὸ Β' μέρος (ἀριθ. 198—208) περιλαμβάνει αἰνίγματα, τῶν ὅποιον τὸ καίμενον περιέχει παραδόξους καὶ ἀκατανοήτους λέξεις ἢ φράσεις.

Τὸ Γ' μέρος (ἀριθ. 208—223) περιλαμβάνει αἰνίγματα ἀσεμνοφρανῆ.

Καὶ τὸ Δ' μέρος (ἀριθ. 223—236) περιλαμβάνει ἀριθμητικά αἰνίγματα.

Εἰς τὸ τέλος ἑκάστου αἰνίγματος προσεπάθησε νὰ καταγράψω τὰς διαφόρους παραλλαγὰς τὰς ἔκασταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπαντομένας. Δυστυχῶς συλλογὰς τίνας, ὃς τὴν τοῦ Π. Μελανοφρύδον, δημοσιεύθεισαν ἐν τῷ βιβλίῳ του «Ἡ ἐν Πόντῳ Ἕλληνικὴ γλῶσσα κ.τ.» Βατοῦ μ. 1911, τὸν τοῦ

¹⁾ Περὶ τοῦ γλωσσικοῦ τούτου φαινομένου ἴδε, Μεταποιητικά καὶ νέα Ἕλληνικά ὥστε Γ. Χατζηδάκι τ. Α' σ. 250 κ. ἔξ. καὶ τὰς Παρατηρήσεις γίς τὸ Ἡπειρωτικὸν γλωσσάριον τοῦ Π. Λαραβαντινοῦ ὥστε Δ. Σάρρου σ. 4 (ἀνατάτ. ἐκ τῆς Πεντηκονταετηρίδος τοῦ Φιλολογικοῦ Συλλόγου Κοιν/πόλεως).

²⁾ Περὶ τοῦ αὐτοῦ ζητήματος καὶ ὅπο τὸ αὐτὸν πνεῦμα, ἀλλὰ κάποιος ἐκτενέστερα ἔγραψεν ὁ μακαρίτης Χρ. Λεμπράκης, καθηγητής, εἰς τὸν πρόλογον τῆς συλλογῆς του «Τραγούδια τῶν Τζουμέρκων» (Λαογ. Πολ. τ. Ε' σ. 32).

Ἄγ. Θέρον, δημιουριεῖσαν ἐν τῷ «Μαλεβῷ», πρωτότοκῷ τοῦ ἐν Ἀθήναις Συκκλόγου τῶν Βασσωφιωτῶν εἰς Διόνυσος· καὶ μικροτέρους ὅλου των δὲν ἡδυνήθην τὰ προηγούμενά.

Τοὺς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ γνωστῇ γλώσσῃ ἔλλείποντας φθόγγοις παρέστησα συνθηματικῶς ὡς ἔξῆς:

διὰ τὸν ἀντίστοιχον Ἑλληνικὸν

— — — — —

ζ = j γιλ.

νι = gn νι

ξ = κeh κε

σ = ch σι

ψ = pch ψι

Ἐπίσης αἱ παραπομπαὶ τῶν παραλλαγῶν ἀνιεριάρονται βίαιογράφικῶς ὡς ἔξῆς:

Ἀνέκ. = Ἀνέκδοτος συλλογὴ ἡθῶν, ἑθίων κλπ. Καρνῶν (Καβαλῆ) ὑπὸ Μ. Λουλουδοπόύλου. Βάροντα 1903.

Βαλ. = Βίος καὶ ἔργα Βαλιωτίτου (Ἐκδ. Μαρασλῆ).

Ληρ. Ἀνθ. = Δημοτικὴ Ἀνθολογία Μ. Λελέκου. Ἀθ. 1868.

Λοκιμ. = Λοκίμιον τοῦ γλωσσικοῦ ἴδιωματος Καρύστου καὶ τῶν πέριξ ὑπὸ Εὐαγ. Παπαχατζῆ. Ἀθ. 1915.

Ἐθν. Μοῦσα = Ἐθνικὴ Μοῦσα, πανελλήνιον μηνιαίον μουσικὸν περιοδικόν. Ἀθ. 1909.

Ἐπιδ. = Ἐπιδόρπιον Μ. Λελέκου. Ἀθ. 1878.

Ἐπταλ. = Ἐπτάλοφος περιοδικόν, Κον/πολις. Ἐτος Β' τεῦχος Α'.

Ἐφρ. Φιλ. = Ἐφημερίς τῶν Φιλοριαθῶν, περιοδικόν. Ἀθ.

Ζογγ. Ἀγ. = Ζογγάρειος ἀγόν, ἵππη μνημεῖα τῆς Ἑλλ. λοχαγιότητος ζῶντα ἐν τῷ νῦν Ἑλλ. λιμ. Κον/πολις 1891.

Τατ. Τραπ. = Ιστορίαι καὶ στατιστικὴ Τραπεζούντος, ὑπὸ Σαβ. Ιωαννίδου. Κον/πολις 1870.

Κετ. Έπετ. = Κυθηριαῖη Ἐπετηρίς. Ἀθ. 1909.

Κυπρ. = Τὰ Κυπριακά, ὑπὸ Λ. Σακείλαρίου. Ἀθ. 1891 τ. Β'.

Λαογ. Κιρ. = Ἑλλην. Λαογνωφία, ὑπὸ Στ. Κυριακίδου. Ἀθ. 1923.

Λαογ. Πολ. = Λαογνωφία. Δεκτίον τῆς Ἑλλην. Λαογνωφικῆς Ἐταιρείας. Ἀθ. 1909.

Λεπ. = Λεοβιακή, ὑπὸ Σπ. Ἀνιεγγύρων.

Μαζ. Ήμερ. = Μακεδονικὸν Ημερολόγιον 1908.

Maced. = Abbott, Macedonian Folklore. Cambridge 1903.

- Χρον. Ἀγρ. = Νεοελληνικά Ἀνάλεκτα, ἐκδιδόμενα ὑπὸ τοῦ Φιλ. Συλλόγου Παρνασσοῦ, 'Λθ. 1870 τ. Α'.
- Ηερδ. Ηερδόρα, σύγγραμμα περιοδικόν, 'Λθ. 1850 — 1872 τ. Α'-ΚΒ'.
- Ηερατ. Ηερατήρια, περιοδικόν, 'Λθ. 1910 τ. ΙΘ'.
- Ηεραιτ. Μητριαῖον παρατητήμα θρηματίδος «Ἀθῆναι», τ. Δ' 1911.
- Ηερμαν. Ηερμιονεγγρή γλωσσικής ἡλης καὶ ζώμου τοῦ Ἑλλην. λαοῦ, ἴδιμ δὲ τῆς Πελοποννήσου, ὑπὸ Η. Παπαζαφειροπούλου Ηάρων, 1887.
- Σαρ. = Σάριππα, ὑπὸ Ε. Ι. Σταματιάδου τ. Ε'.
- Τραγ. Τὰ τραγούδια τῆς πατρίδος μου, ὑπὸ Ἀλ. Γονσίου, 'Λθ. 1901.
- Φ. Σ. Καπέλεως = Περιοδικόν τοῦ Ἑλλ. Φιλοκογικοῦ Συλλόγου Καπέλεως.
- Χιαχ. Ἀνάλ. = Χιαχά Ἀνάλεκτα, ἵτοι συλλογὴ ηθῶν, θθίμων κλπ., ὑπὸ Κ. Κανελλάκη, 'Λθ. 1890.
- Χιρογ. Χειρόγραφον ἐξ 127 φύλλων τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ον αἰώνος εἰς τὸ ὅποιον είναι γεγραμμένα πλεῖστα αινίγματα βιζαντινὰ κυρίως. Τὸ χειρόγραφον τοῦτο εὑρισκόμενον παρ' ἡμοὶ θὰ δημοσιευθῇ ἀργότερον.

Βραχυγραφίαι τοπωνυμιῶν

- Ιωάν. = Ιωάννινα
- Δοβ. = Δοβρά (χ. Ζαγορίου)
- Καν. = Επαρχία τῆς Κανίτσας
- Πραμ. = Πράμαντα (χ. Τζουμέρκων)
- Χονλ. = Χονιλαράδες (χ. Ιωαννίνων)

Ενδετήριον τῶν αινιγμάτων¹

A

Τ' ἀνγὸ 66, 67, 111, 184. Τ' ἀλάτι 79. Οὐ ἄνθρωπος 175. Ή ἀνεμοδοῦρα 152. Οὐ ἀργαλεῖς 73. Τὸ ἄρμεγμα 40. Ή ἀσπρομάνδαρα 19. Τ' ἀστέρα 2. Τ' ἀσκί 6. Τ' ἀντοκίνητο 147.

B

Οὐ βάκακας 56. Η βελέντζα 212. Τὸ βελόν² μὲ τὸ ϕάρμα 4,210. Τὸ βιβλίο 22. Οἱ βέργες ποὺ πλέ(κου)νε 137. Οὐ βόοβολος 26. Τὸ βόλι 113. Τὸ βουγαρί 117. Τὸ β(ον)τσέλ³ μὲ τὸ νερό 97. Η βουκάλα 208. Τὸ βυζ⁴ τῆς γυναίκας 207.

¹: Οἱ ἀφιθροὶ δηλώνουν τὸν αἴσιοντα ἀριθμὸν τοῦ αινίγματος; τῆς συλλογῆς. Τὰ ἀριθμητικά αινίγματα δὲν περιλαμβάνονται ἐν τῷ εἰρητηρίῳ.

1

Ο γάστρος 68. Τὸ γάλα τῆς μάνας 121. Τὰ γράμματα 165. Η γίδα 86, 215. Η γλῶσσα καὶ τὰ δόντια 78. Η γλῶσσα 107, 110, 181. Ο γκου-
βάς 220. Τὸ γνέμα 133. Τὸ γυναικόν 168. Τὸ γράμμα (=ἡ ἐπιστολὴ) 95.
Τὰ γράμματα 44, 45.

1

Τὰ δάχτυλα, τὰ δόντια, ή γλῶσσα, τὸ στομάχη, ὁ κῶλος 35. Τὰ δάχτυλα καὶ τὸ σῶμα 36. Τὰ δάχτυλα καὶ τὰ νύχια 136. Τὸ δάχτυλο καὶ τὸ δάχτυλό 158. Τὸ δίγτυ 192. Τὰ δόντια 149, 151. Τὸ d(ον)φέξ 41, 80, 96, 188. Τὸ δοεπέν 201.

T

OS 240c 120. HT 240c 200.

2

Ο Σενγίτης μὲ τὰ βιόθυνα 183.

1

¹⁰ Οἱκος 87, 112. Οἱκος καὶ τὸ φρεγγάριον 165.

6

Η θάλασσα 144. Ο θρόνος 60. Ο θρυλός 102.

1

(C) January 18, 1965.

8

Τὸ καῦχος 24. Ὁ καθαλίωτος 171. Ὁ καθρέφτης 105. Ἡ καυπάνα 52, 98, 182. Τὸ καυτοῖ (=ἡ κούμινη) 202. Ἡ καῦδιά 69. Οἱ καυαβίδες 213. Τὸ καψόδι 167, 170. Τὸ κάστανο 30. Ὁ καπνός 70, 127, 134, 197. Τὸ κανδῆλι 109, 159. Τὸ κεφάλι 92. Τὸ κεράσι 205. Τὰ κεραμίδια 191. Ἡ κλωστὴ στὸ βελόνιασμα 221. Τὸ κλῆμα, τὸ σταφύλι, τὸ κρασί 135. Ἡ κολοκυνθία 16, 43, 132, 140. Ὁ κόκκοτος 27, 145. Ἡ κούλια μὲ τὸ ἀντερά 31. Τὸ κολοκύθη 91. Ἡ κοκόσια (=τὸ καρύδι) 169. Ἡ κονκλοῦρα 217. Τὸ κοντόδι 85, 115. Ὁ κῦκλος 12.

3

Τὰ λανάρια 39, Η λεχανόπιττα 143, Τὸ λεγύροι 153, 178.

Μ

Τὸ μέλαινος 156. Τὰ μέτια 41, 47, 54, 76. Η μυτάρα (- τὸ μυτιάρι) 13, 25. Τὰ μυτοτσίνοντα 88. Τὸ μυργαριτάρι 20. Τὸ μυγιλδοσερέκοστο
ζὴ πλαστική 83. Η μύλισσα 22). Η μύλοπτορα 61. Ο μύλος 93, 106,
216. Ο μύλωνας 130. Η μύλη 116. Η μυρμηγοφόινι 103. Τὰ μυρ-
μύγμα 142.

Ν

Τὸ νερό 148

Ξ

Τὸ ξιρίζονταίματρο 157.

()

Τὸ ηπειρώτινο 47. Τὸ άνοιρα 62, 65. Ο ανθρώπος μὲ τ' ἄστροι 74, 114.
166

Η

Τὸ παλούτοι 118, 124, 125, 128. Ο πατῆς 103. Ο πεθαίνενος 179. Η πέντη 5, 46, 81. Τὸ πηγάδι 33. Η πλάκα μὲ τὸ πλακικόνδυλο 101. Τὶς πλευρόνια 185. Τὸ ποτόρι 49. Η πορδί 37. Τὸ πορτοκάλι 84, 206. Η πυ-
ροστική 7.

Ρ

Τὸ βαΐδιοντα τῶν σπιρίνων 162. Τὸ βαΐδιοντα τῶν καύνων 163. Τὸ βε-
νάνι 23. Τὸ βόύδο 1, 189, 190. Οἱ βόδες τῆς θάλασσας 172. Τὸ βολό 50.
Η βόσκη (- βόλαντη) 28. Οἱ βόσκες (=οἱ θρασύβοτος) 194.

Σ

Η σάτια τ' ἀργαλεῖν 8, 139. Η σκούπη 32, 174. Τὸ σκαρίδι 211,
219. Τὸ σκόρδο 161. Τὰ σολίστα 160, 193. Η σούρογχον 129. Τὸ στα-
φύλι 21, 141, 177. Η σταρίδα 82. Η στίρνη 119. Τὸ στατέρι 198, 203.
Τὸ στάρι 195. Τὸ σύρις 59. Ο σέργης 200. Τὸ σύνγνημα 180. Η σύρις
63. Η σύριγμα 186. Τὸ σύρουγγέον 199.

Τ

Ο τάλαρος 57. Ο ταρβιάχος 218. Η τέντερη 71. Τὸ τηγάνι 187. Τὸ
τημαράχι 204.

Φ

Τὸ φίδι 34. Η φαγύρια 104. Η φεύγδου 97, 174. Η φέβα 123. Τὸ
φεύγδον 100. Ο φούρως 29. Η φονή 42. Η φοτιά 15, 72, 77, 94, 108, 131.

A. Mémoç.

1. "Λύγισθο καὶ οὐκέτι
καλαγχεύο τὸ μαντό
καὶ κόκαντι τὰ γίδια. (Πορ.)
(Τὸ μάτιον)

Ἀγανί^τ ἀπ^τ τὸ στ(ι)τίδ^τ γι
κοκοσθόντες ἀπλούντες. (ΙΙμερ.)
Τ' ἀπέραινται.

3. "Λύπειν" σκαρφάλεις
μπορεῖτε πίστωτήν της
καὶ εἰς μέρη ἔντε παύει
πή τι τέσσερας προβλεψει. (Νοεί.)
("Εγείρειν")

Изготавливается: в с. п. с. ВЛ. Нагорное, с. Шишкино.

4. Ηλιοράτης
πή καρπὸν τηγανίσεων. (Νοτι.).
Τὸ πέλαστον πή τὸ τηγανίσεων.

5. Άλιγο σίδες αστικών
αν κάπιστρο λέβεδη,
καις θύτες τό κρετίνες
και διό τ' οὐδεὶς απολέμενος. (Ιονι.)

Tuyệt vời nhất quyết định sự thành công
của một bài diễn văn là khả năng khéo léo

4

Τοις μὲν κυριοῖς ἡμίς γεννία
καὶ δρὸς μὲν ζεβανθίνης
καὶ αὖτε γεννήσας τὰ σειρά
ἀρίνον τὰ πεπλά καὶ φεύγει (Κον.)

Παραλλαγμός: Φ. Σ. Κρίσεως ε. Η' σ. 100, l. 541, 9. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 214,285 και 286. Λαογ. Ποι. τ. Β' σ. 348, 10). Πανδ. τ. Ε' σ. 120. Επιδ. σ. 157. Χαρκ. Ἀναλ. σ. 180,92,95. Ζητεῖ Ληρ. 373 21 και 56, Σαρ. τ. Ε' σ. 181. Λοξηρ. σ. 33 μέ λόσιν «μεγάλιον βιάριθμακός» Σημ. Τὰ αινίγματα ταῦτα, καθούς ὁ Πολύτιμος ἔγραψε, (Λαογ. ε. Β' σ. 125) είναι κοινότατα εἰς ἄλλους τοὺς Ερευνητικοὺς λόσις μὲ τὴν ὁμοιοποίησιν προφέρειν. «Οἷς μὲ παραλλαγμῷ προσδοχεῖται ἀπὸ τὸ παλαιὸν φιλοσοφεῖν, ἀπὸ γένηματος τοῦ Σ. Λάμπτος (Λελ. Ιατ. και Κήποι. Επειργίας τῆς Εὐλλείδος ε. Β' σ. 151).

“Ἔπειρος εἶδον τρέχοντα λευκῷ πεδίῳ,
τοφὶς δὲ ἄνδρες ἀσπλοι κρατοῦσι τόπουν,
ὅποισιν ἕπλοι δύο ἀκολούθουσιν.
Ἄν μή τοῦ ἔπειρος κάρα ἡ ἐσκιμένη,
τῶν ποδῶν μάτοι οὐ φαίνονται τὰ ἔχνη.

6. Λαμπά καὶ μὲν λαμπὸν
μημπρὶ καὶ δίχος πόδια. (Χοῦλ.)

//

Εἴν' ἔνα πρᾶμα,
λαμπὸν ἔχ' καὶ λαμπὸν δὲν ἔχει
μεριὰ ἔχ' καὶ ποδάρια δὲν ἔχει. (Ποδάρι.)

(Τ' ἀστι)

Παρίσημος τοῦ Ἰητόνειοῦ αἰνίγματος (Χρον. φ. 265)

“Ἐχει τούχηλον καὶ κεφαλὴν οὐκ ἔχει.
Τερψικέλης εἴη, καὶ ποδῶν δίχα,
ἔμπνυτε τε νεκρός, ἀλλὰ γερῖς δοτέον.

7. Λανιά σκελετὸν ἔστειλε σκελετοῖς
καὶ οὐ μιαρίκοι φίλι στέκεται. (Χοῦλ.)

(Η ποροττιά.)

Παραδίλαρι: Λαμ. Λανιά σ. 171. Νεοελ. Λανιά. τ. Α' σ. 207, 81. Έν Μαζ. Ημερ. σ. 395 δημοσιεύεται ή έξης:

Κόλλεται ή ταυνυντζούρον
καὶ ἀνεβαίνει ὁ ὄφελίπης.

Ἐπίσημη καὶ ἐν τῇ Λασι. Πολ. τ. Β' σ. 345, 85 ή ἔξης:

Στέκεται ὁ τριπόδης
καὶ κεδίλεικαὶ ὁ μαδός.

8. Λανιάρια πάν δινὸς βορεὺς
σύμπορος καὶ σκελετοῖς. (Λοβ.)

(Η σάτια τ' ἀργαλετοῦ.)

Παραδίλαρι: Λοβίτ. σ. 333 μὲν λάπιν «ἱερευτήσιν καὶ ἔυλόχτενον». Ζωγ. Λαγ. τ. Α'. σ. 111, 13. Λασι. Πολ. τ. Β' 333, 6. Σημ. Στ. 2 πουλί καὶ κιλαΐδη

9. Λανιάριν ταρτιάριν
καὶ γερῖς νὰ τρέψῃ πιεζοῖν
μοναχῆ τε στριμονιγνοῖς
καὶ τε κλιοῦλι τε γιοιοῖς. (Χοῦλ.)

ii

Πιπινίτσα¹⁾ ἀνέβενε
πιπινίτσαι κατέβενε
φοινὶς φαῖτι δὲ κατέβενε
καὶ τὴν εὐθὺν (ἀ)πολοῦσαν¹⁾ (Πραπ.)

ii

Ηρκυός ἀνέβενε
εἴρκυός κατέβενε
χαρέσσιν εἴρκυό
καὶ εἰς ἥλιο τὸ πάκιν.¹⁾ (Ποιητ.)

(Τὸ δράχμη)

Παραδείγματα: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 333, 7. Λοχτρ. σ. 32 Νεοελ. Αναλ. τ. Α' σ. 215, 124. Φ. Σ. Κ πόλεως τ. ΗΗ' σ. 514, 10.

10. Ἀν μὲ βιώῃς στὸ στομῆτό
νὰ μὲ καρτρῷῃς στὶς ὄχτοι.
Ἀν μὲ βιώῃς στὸ βιονή
νὰ μὲ καρτρῷῃς στὶς ἔννιοι.
Καὶ ἂν μὲ δίξῃς στὴ φωτιά
μὴ μὲ καριμένης πάκιν. (Πραπ.)

(Ο ϕόλλος)

11. Ἀνοιγοδίσιον εἰ κίμωρος
καὶ χρέος δὲν ἀκούεται. (Χοιλ.)

(Τὰ μάτια)

12. Ἀνάμεσαι σὲ δυὸ βιονή
ἴη γελέδη μις βιόσκεσι,
καὶ ἀν τέχ²⁾ καὶ κονῖσα³⁾
ἄλιο μιαν-μιον πάν.⁴⁾ (Χοιλ.)

(Ο κόκκινος)

Στὸ Λοχτρ. σ. 301 σημαγράφεται ἡ ἔξιης παραλλαγή:

“Ἀνάμεσαι σὲ δυὸ βιονή
βιοτίαδος βιοῖς
, Η πορθή

13. Ἀπόν⁵⁾ σὲ ἔνια πορθήδη⁶⁾
κάθεται ἔνια κοπεκίδη⁷⁾
καὶ γαλέδη⁸⁾ νεροῦ καὶ ἀδέτ⁹⁾
καὶ ἔνια κάρυο γηὶ νὰ κάτσ¹⁰⁾ Πραπ.)

(ΗΙ πανιάρα)

Ἐν Παναθ. τ. ΙΘ' σ. 303, 21 γράφεται ἡ ἔξιης παραλλαγή:

¹⁾ ἀπολνοῦσσε.

Ἐποιεὶ πάνον στὸ οὐδρίται
κάθεται νὰ κοπελάται
καὶ ζητεῖ νερὸν καὶ ἀλίται
καὶ στὸ κάρδιοντο νὰ κάται.

14. Ἀπὸ πάντοις σῶν τιγγάνων
καὶ κάσσοι σὲ βαυβάκων
ἀπὸ πάντοις σῶν φαλίδων (Χοιλ.)
(Τὸ χελ'δόν)

Παραλλαγή: Μακεδ. σ. 506, 8, Φ.Σ. Καπόλεως τ. Η' σ. 524, 13. Ζωγ. Αγ. τ. Α'
σ. 413, 7. Νεοελ. Αναλ. τ. Α' σ. 218, 145.

15. Ἀπὸ διὸν καὶ στὰ Γιένερι
τὸ μάντι μὲ γυναιρίζω. (Χοιλ.)
(Τὰ φωτιά)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 335, 17, 49. Νεοελ. Αναλ. σ. 204, 63. Παναθ.
τ. ΙΘ' σ. 311, 28 Σημ. σε 1 Χανιά ἢ Βενετία ἢ Ανατολή, σε 2 βλέπεται ἡ ἀναδειάζω.

16. Ἀποιλότο τριχής
καὶ μάζινον κενίσφια. (Χοιλ.)
(Τὰ κολοκοθιά)

Παραλλαγή: Μακεδ. Ήμ. 1908 σ. 205. βλ. ἀριθ. 132,

17. Ἀπὸ τὰ παραθίρια σου
ὅλον τὸν κόσμον γέλαπο. (Χοιλ.)
(Τὰ μάτια)

18. Ἀπὸ κοντά σὲ ὅλεντα τροχοφορια
καὶ φρούρι-φροῦρι δὲ σὲ γαλέβο. (Δοβ.)
(Ο ἥσκιος)

19. Ἀρθανίτης μὲ τὸ σκιάδη
καὶ μὲ τὸ μονὸν ποδιό. (Χοιλ.)
(Τὰ δασφοριάνδαρα)

Παραλλαγή: Λοκιρ. σ. 34

20. Ἀστρονομία σῶν τὸ ἀβγό,
στρωγγυλὸν σῶν τὸ λεπέρι,
ὅχι μὲ τὸν Ἀη-Γεόργη
μηδὲ ἀλιγὸν μηδὲ λεπέρι. (Ποιήv.)
(Τὸ μαργαριτάρι)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 336, 24. Ζωγ. Αγ. τ. Α' σ. 372, 8. Χιαχ. Αναλ.
σ. 168, 30. Κοπρ. 279, 141. Νεοελ. Αναλ. τ. Α' σ. 190, 35. 211, 101. Επιελ. σ. 345,
74. Σημ. σε 3 "Α-Λευτέρη".

21. "Ασπρα μαῆρα πρόβατα
καὶ δικιστικὸς ἔνδυνιος. (Χονᾶ)

(Τὸ σταφύλι)

22. "Ασπρο εἶναι τὸ χωράφι
καὶ μελαχθεῖδος δι σπόδος
καὶ μιλεῖ καὶ συντυχαίνει
σὰν ἔκεινον ποῦ τὸ σπέρει, Κον.)

ἥ

"Ασπρος κάμπος
μαῆρα γύδια
καὶ χαρά στον πὲ τάζει. (Χονᾶ.)

(Τὸ βιβλίο

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 336, 23. Δημ. Ἀνθ. σ. 176, Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 490, 14. 515, 17. Ζωγ.' γ σ. 373, 27. 414, 29. Ἔθν. Μοῦσα σ. 71, 11. Δοκιμ. σ. 30. Περισυν. σ. 317, 4.

23. "Λασπρο—ἄποι σὰν τυρί¹
καὶ τυρὶ δὲν εἶναι
ἔχει φύλλα σὰ δενδρὶ²
καὶ δενδρὶ δὲν εἶναι
"Έχει ποντικιοῦ νουρά
καὶ ποντίκ' δὲν εἶναι. (Χονᾶ. Πραμ.)

(Τὸ φελάν')

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 193, 2. 33 σ. 26 Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 236,
248 Ζωγ.'λγ. τ. Α' σ. 190. 3. 414, 14. Ἰστ. Τραπ. σ. 271. Δοκιμ. σ. 31.

24. "Αψυχο ψυχὴ δὲν ἔχει
καὶ ψυχὴ παίρνει καὶ φέγει. (Ιωάν. Χονᾶ.)

(Τὸ καΐκι)

Παραλλαγαί : Δοκιμ. σ. 33. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 337, 30. Δημ. Ἀνθ. σ. 176. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 400, 9. 490, 16. τ. Θ' σ. 350, 8. τ. ΙΔ' 261, 5. τ. ΙΗ' σ. 220, 11. Ζωγ.'Αγ. σ. 373, 28. 415, 33. Χιακ.'Αναλ. σ. 165, 11. Μασεδ. σ. 314, 40.

Παράφρασις ἀπομεμακρυσμένη τοῦ βυζαντινοῦ αἰνίγματος (Χφον φ. 56^η):

Ζῷον τι πεζόν, ἄλλὰ νικτὸν εἴρεθι
ἔμφυγον, ἄλλ' ἄφυγον, ἔμπνουν, ἄλλ' ἄπνουν,
ἔρπον, βιδίζον καὶ πτεροῖς κεχρημένον
ἄκοντε καὶ θαύμαζε καὶ δίδου λύσιν.

25. "Αψυχο ψυχὴ δὲν ἔχει
καὶ τὸ γῆ τρυπάει καὶ βγαίνει. (Χονᾶ)

ἢ

Πέταλο τριπέταλο
τρυπάει τὸ γῆ καὶ βγαίνει. (Ηρακ.)

(Ἡ μανιτάρα)¹⁾.

26. Βόῖδι δὲν εἶναι, κέρατα ἔχει.

Γάιδαρος δὲν εἶναι σαμάρος φοράει

Γραιματικός δὲν εἶναι
περπατεῖ καὶ γράφει. (Χοιλ.)(Ο βόρβολος)²⁾

Παραλλαγαί: Λαογ. Ηολ. τ. Β' σ. 342, 61. Νεοελ.'Αναλ. τ. Α' σ. 202, 50. 220, 157.
Κυπρ. τ. Β' σ. 292, 50. Ζωγ.'Αγ. τ. Α' σ. 414, 20. Φ. Σ. Καπόλεως τ. Η' σ. 516, 34.
Ἐθν. Μούσα σ. 83, 26. Δοκιμ. σ. 30 καὶ 32.

27. Βασίλιας δὲν εἶναι
κορόννα φοράει,
δολοῖ δὲν εἶναι
τεσ' ὄφες μετράει. (Ηρακ.)

(Ο κόκκος)

Παραλλαγαί: Λαογ. Ηολ. τ. Β' σ. 337, 31 Νεοελ.'Αναλ. τ. Α' σ. 226, 188. Μα-
σεδ. σ. 308, 18. Χιαχ.'Αναλ. σ. 169, 36.

28. Βλαχοῦλα ἔνενεται
βλαχόπλο νελένεται. (Ηρακ.)

(Ἡ ρόκα καὶ τὸ ἀδφάχτι)

Παραλλαγαί: Περισσον. σ. 323, 46

Σημ. Στιχ. 1 φράγγα στιχ. 2 φράγγος

29. Γαϊδούρι μανιταριούτσονο
πονηράρια δοικανίζει. (Λοβ.)

ἢ

"Ενα λιωντζουρον δαμάζει"
πονηράρια δοικανίζει. (Λοβ.)

(Ο φοῦρνος)

Παραλλαγαί: Λαογ. Ηολ. τ. Β' σ. 347, 94. Παναθ. τ. Η' σ. 310, 1. Ζωγ.'Αγ. τ.
Α' σ. 414, 28. Νεοελ.'Αναλ. τ. Α' σ. 212, 106, 246, 299.

Σημ. Ἐγ τῇ Λαογ. Ηολ. γράφεται ἡ ἐξῆς Κυθηραϊκή παραλλαγή :

Τὸ καπρίτσινο μοιλάρι
κοκκαλίζει τὸ μετριάρι.

¹⁾ Τὸ μανιτάρι, δὲ μόνης.²⁾ κοκλίας.

30. Γύρῳ γύρῳ γυλοτρόῳ
καὶ ἀπὸ μέσαι μαλλιαρῷ.
Ἄν τὸ βάδης στή φροτή
γίνεται καὶ χαριτ. (Χοιλ.)

(Τὸ κάστανο)

Παραλλαγαί: Δοκιμ. σ. 31, Κεφ. τ. Β' σ. 167, 21. Παναθ. τ. ΙΘ' σ. 308, 24. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 335, 20. Μασεδ. σ. 304, 1. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 217, 140. Ἐν Ηερισου. σ. 327, 47 ὥπερχει ἡ ἔξης παραλλαγή:

Χειροτοῦ καὶ χαλκοτοῦ
καὶ ἀπὸ μέσαι στὸ μαλλί^{την} μὴ καρδιὴ καλῇ.

Σημ. Ο ίστ. παρουσιάζει τὰς ἀκολούθις ως παραλλαγάς:

"Ἄπ" ὅξει πόξει μαγλιγό (Λαογ. Πολ.)
"Ἄπ" ὅξει ἀπ" ὅξει γλυρυγτό (Λαογ. Πολ.)
"Οξει" εἰν" ἀγκυλερό. (Δοκιμ.)

31. Εύρι ἀπόν δοκὶ γιομέτο
ποδολόγες μεζομένες,
ἄν τις κόψῃς τὶς καρπένες
γλίγορα οὐ πᾶς στὸν τάφο. (Χοιλ.)

(Τὸ κοιλιὰ μὲ τ' ἀντερα)

32. Γυρίζ τρυγρίζ
καὶ στ' γονιὰ τίνει καὶ καθίζ. (Χοιλ.)

(Τὸ σκούπα)

Παραλλαγαί: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 338, 35 Κεφ. τ. Β' σ. 170, 39. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 194, 7.

33. Λιχτιλίδι πτρογυπτό,
πτρογυπτό κιμιαριώτο,
βρέχει καὶ χιονίζεται,
καὶ πάλι διχτυλίδ' είναι. (Χοιλ.)

(Τὸ πηγάδι)

34. Λιχτιλίδι πέρινο,
πέρινο ξεπίρινο,
στὸ γκρεμὸ γκρεμίζεται,
πέριτει δὲν τουκίζεται. (Χοιλ.)

(Τὸ φίδι)

Παραλλαγαί: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 338, 36 μὲ λόσιν τὸ φεγγάρι. Λαογ. Κυρ. μ. Α' σ. 333. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 222, 342. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 400, 3. τ. ΚΑ' σ. 365, 6. Κυρ. τ. Β' σ. 294, 86, 297, 131 Ἐφ Φιλομ. 1866 τ. ΙΔ' σ. 1080. Δημ. Ἀνθ. σ. 173. Ἐν Δοκιμ. σ. 34 καὶ Ηερισου. σ. 319, 17 ἀλαντάη ἡ ἔξης παραλλαγή:

Κανέτι πήλινο
πήλινο τοιπήλινο
πό γκρινό γκρινίζεται
τέλειες δὲ όμιζεται.

Σημ. Αἱ παραλλαγαὶ ἔχουν τριπόδιον ἄντι ἔπειρον.

35. Λέξεις πεθαλίν
καὶ ὅλι τόσο γυρνᾶν,
δόντων μὲν καὶ πάντα κάτω,
γὰρ να βοῦ δὲ καρφῷ τῷ βάτῳ (Κον.)

Ἡ

Πέντε-δέκα καρβαλῶν
δόδεκα βαρυκοντῶν
ἢ μαργαρίτων τὰ φροτίόν
καὶ ὁ παπλοῦς τὰ ξυφροτόν. (Χον.)

Ἡ

Τὰ φρεγγίτια, τὰ λοιπά,
οἱ τζοινράς, ἢ ταυταρέλιο
πέντε-δέκα τὰ μαζών(οι)ν
καὶ δι τσαούης τὰ ξεφροτόν. (Πραμ.)

(Τὰ δάχτυλα, τὰ δόντια, ἢ γλώσσα, τὸ στομάχ, ὁ κῶλος)

Παραλλαγαὶ: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 341, 78. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 196, 17. 205,
66 καὶ 67. 216, 132. 225. 178. 239. 260. Φ. Σ. Κ' πόλεος τ. Η' σ. 514, 5. τ. ΚΑ' σ. 165,
13. Κυπρ. τ. Β' σ. 293, 67. Χτακ. Ἀναλ. σ. 166, 18. 181, 100. Παναθ. τ. 17' σ. 288.
Δημ. Ἀνθ. σ. 172. Ἐπταλ. σ. 341, 44

36. Δέκας ἀδέρφια διούλεναι
καὶ ἔθρεμφαν ἥντις ἀφέντι,
καὶ ὅταν διρέντες πέθανε,
πεθίνειν καὶ τὸ ἀδέρφια. (Πραμ.)

Τὰ δάχτυλα καὶ τὸ σῶμα)

37. Δισονήφεκτὸν ἀντερέντο
μὲν ἀέρα γιούμενο
στὸν φτέρην ματιῖς
καὶ στὸν μύτην βαρόσι. (Πραμ.)

Ἡ

Ἄντερός γναί τὸ δοξάρι
καὶ ἀνεμως τὸ σαΐτάρι

τ' φτέρα σμιδεῖ²
καὶ τ' μήτ³ γυρεῖ⁴. (Πραμ.)

(Η πορδί)

38. Λινὸς ἀδέφηρια ἥταν
καὶ μνων ἀφαλὴ εἶχεν. (Χοιν.)
(Τὸ φαλιδόν)

39. Λινὸς πλάτη καλόεροι
τριβοῦντ⁵ ἀπὸ τὰ γένναια. (Τοιν.)
(Τὰ λανάρια)

Παραλλαγαὶ· Ἐν τῷ Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 338, 38 γράφεται ἡ κατοικέσθαι μὲν λίνῳ
«τὰ χειρόκτια»:

“Ἐχει δινὸς καὶ λινὸς ἀδέφηράκτια
καὶ τριβοῦντ⁶ ἐνοῦ τ' ἀλλοντ⁷ τὰ γένναια.

40. Λινὸς κρετῶν,
δινὸς κατ' ρᾶν,
ἡ μήτ⁸ στοὺν κῶλο
καὶ δι κῶλος στ' μήτ⁹. (Κον.)

(Τὸ ἀρμεγμα)

Ἐν Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 513 ἀναγράφεται ἡ παραλλαγή :

Δέκα τραβᾶντες
δινὸς κατουρδάντες
δι κῶλος στήν πέτρα
ἡ πέτρα στὸν κῶλο.

Παραλλαγαὶ ἔτεραι : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 347, 91. Κυπρ. τ. Β' σ. 292, 48 καὶ 49

41. Ἀδῶς καθίστημε
καὶ ἔχει πέρα τρώμ. (Χοιν.)
(Τὸ δρέκ¹⁰)

42. Ἀδῶς είμαι
καὶ ἔχει βρούσκομαι. (Χοιν.)
(Τὸ φωνή)

43. Λινὸς φωλιαῖσθαι τ' κότα

καὶ τεῖ πέρα βρούσκο τ' ἀδύα. (Χοιν.)

η̄

Λινὸς φωλιαῖσθαι τ' ν' κότα μή¹¹
καὶ τεῖ πέρα γεννάει. (Πραμ.)

(Η κολοκθιά)

44. Εἴμαι^{*} εἰχοστέσσομαι
καὶ τὸν κόσμο γιορίσαιε.
“Οσ^{*} μας δέχτηκαν
ξ(υ)λιές χόρτασσε. (Προφ.)

(Τὸ γράμματα)

45. Εἴμαι^{*} εἰχοστέσσομαι
καὶ εἴρη^{*} καπτάνως
καὶ οὐ^{*} ἔγω χαθῶ
ζανέναις ἄγ^{*} δὲ βγῆς. (Προφ.)

(Τὸ γράμματα)

46. Εἰν^{*} ἔνα πλί^{*}
π^{*} γεννάει ἀπ^{*} τ^{*} μήτ^{*}. (Χοιλ.)

(Τὴν πέννα)

Παραλλαγή : Μ. Ἡμερ. σ. 306

47. Ἐκκλησούλις ταυτοτή^{*}
μὰ βεργούλα τὴν κρατεῖ. (Προφ.)
(Τὴν διεργάλα)

Ἐν Παναθ. τ. ΙΘ' σ. 308, 16 ισάρχει ἡ ἀκόλουθος μὲ λόσιν «τὸ μανιάρι» :

Τέντα τέντα τεντοτή^{*}
καὶ ἔνας στύλος τὴν κρατεῖ.

48. Ἐνας κοντὸς κοντούτο^{*} κος
μὲ τὰ ποντὰ τὰ μ^{*}στίκια. (Χοιλ.)
(Τὸ κρομμόδι)

Παραλλαγή : Μ. Ἡμερ. σ. 305.

49. Ἐνα πρᾶμα πάει - πάει
καὶ πίσω δὲν ξαναγυρίζ^{*}. (Χοιλ.)

η̄

Εἰν^{*} ἔνα πρᾶμα
π^{*} πάει - πάει
καὶ πίσω δὲν κ^{*}τάξι. (Προφ.)

(Τὸ ποτάμι)

Παραλλαγή : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 348, 101. Δημ. Ἀνθ. σ. 176. Ἐθν. Μούσα σ.
71, 23. 109, 40. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 239, 265 καὶ 298.

50. Ἐνας πατέρως ἔχ^{*} δώδεκα παιδιά
καίσε παιδί εξῆγντα θυγατέρες
ματές ασπρες καὶ ματές μαῦρες. (Χοιλ.)

ii

Εἶδα γὰς δένδρο ποῖηται δόδεκα κλωνάρια,
καθὲ κλωνάρι τριάντα φύλλα (Λοβ.)
ὅπὸ τὸ μὲν μέρος ἀσπροῦ
καὶ ὅπὸ τὸ οὐλλοῦ μαύρου. (Χονλ.)

(Ο χρόνος)

Παράφραση τοῦ λέγουμονού ανίγματος (Άνθ. Πολ. ΙΔ', 101) :

Ἔις ὁ πιστήρ, παιδες δυοκαιδεκας τῶν δὲ οὐ ἐκάστοτε
τοῖνδες τριήκοντα διένδυμα εἶδος ἔγονται
οἵ μεν ἱεραὶ γαστιν ιδεῖν, οἱ δὲ αὖτε μέλαιναι
ἔσθιέντοι δὲ τὸ ἔσθια, ἀποφθινθονται ἀπαντι.

51. "Ἐνα ἄνδερο τριαντά

Θυδιοφόρῳ τραγουδάει. (Ιραρ.)

(Η καρβάνα)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Α' σ. 175, τ. Β' σ. 334, 10, 335, 18, 348, 99. Νεοελ.
*Αναλ. τ. Α' σ. 251, 331. *Εθν. Μούσα σ. 71, 14.

52. "Ἐνα λάιρ" πάρι - πάρι

καὶ ακοτάν" λαριάκια. (Χονλ.)

(Τὸ γεέν*)

53. "Ἐνα τραῖα μιχρὸ τραῖα

μὲ δόδεκα τομάρια. (Πορι.)

(Τὸ χρομόδ*)

54. "Ἐνα πράμα π" ψ(ν)τόν"

καὶ ἔγι" κυπέλλο καὶ βρυσά. (Πορι.)

(Η μαντάρα)

55. "Ἐνα τραῖα θελεῖται τραῖα

δίχως νονδά δίχως μαλλί. (Πορι.)

(Ο θάκακος)

Παραλλαγή: Ηεριουν. σ. 322. 41.

56. "Ἐνας κόκοτος στ' τζέπ"

π"λαδίεις ὥποτε θέλησ. (Χονλ.)

(Τὸ ροκό)

*) Τὸ μαντάρι.

55. "Ἐνας κοντὸς κοντίζοντος
ζωμένος μὲ πολλὰ ζωνάρια. (Χοιλ.)
(Ο τάλαρος¹⁾

Παραλλαγή : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 194, 8 (μὲ λόσιν «τὸ κορυφώδη») σ. 347, 96.
Νεοελ. Αναλ. τ. Α' σ. 194, 31, 240, 266. Επταλ. σ. 343, 58. Μασεδ. σ. 312, 82. Πε-
ριφερ. σ. 320, 30 Δοκιμ. σ. 29 Ζωργ. Αγ. Α' τ. σ. 371, 3. Μ. Ημερ. σ. 305, Παναθ. τ.
ΙΘ' σ. 311, 23, 21 (παντηρῶν μὲ λόσιν «τὸ βαρύκι»). Ο συνηθισμένος τύπος τοῦ αι-
νῆματος τούτου είναι ὁ αὐθόνοτος :

Ο γύρος μὲ ὁ Κοντοθίδωρος
τὰ πολλὰ ζωνάρια.

56. "Ἐνα κοκκαλέχ"
λάρια κατεβῖται.
(Τὸ χτέν²⁾)

Παραλλαγή : Λοκιμ. σ. 32. Περισσον σ. 321, 31 ἡ ἀκόλουθη :

Ο γύρος μὲ ὁ Κοντοθίδωρος
τὰ λάρια κατεβῖται.

57. "Ἐνα κλειδοπίνακο
γυμνᾶτο στονοναράκια. (Χοιλ.)

η

"Ἐνα κτίρι μικρούταχο
γυμνᾶτο ἀκελαφνάκια. (Ηραρ.)

(Τὸ στόμα)

58. "Ἐνα μάτ³ ρέχω
καὶ δύον τὸν κόσμο γίέπω. (Λαΐς.)

η

Μ⁴ ἔνα μων μάτ³ μονόματο
δύον τὸν κόσμο γίέπω. (Ταναρ.)

(Ο Θεός ή ὁ ἥλιος)

59. "Ἐνας κοντὸς καλόγερος
μὲ τὸ τροπικὴ ζωμένος. (Ηραρ.)

(Η μιλόπετρα)

60. "Ἐνα πράμι
καὶ δύο μπαίν". (Χοιλ.)

¹⁾ Τάλαρος=ξύλινο δοχεῖο.

η

"Ἐνας εἴρη,
καὶ δέκοι μὲν ἔχειν. (Προφ.)

(Τ' δνομα)

Παραδίλογοι : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 345, 80, Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 228, 190 και
200, Ἀπταλ. σ. 332, 1. Φ.Σ. Κατόλεως τ. ΚΑ' σ. 365, 1.

Σημ. Ἀναριθμός της αἰνίγματα ταῦτα κατάγονται ἐκ τοῦ κατωτέρῳ βυζαντινοῦ
(Χιρον. Φ. 103).

*Εἶπεν ἐν πᾶσι, καὶ διὸ ἐμοῦ τὰ πάντα,
γνωρίτος πᾶσιν, δὲν οὐ Θεὸς ὑπάρχω.*

63. "Ἔνι ταῦδε μιχρούτα καὶ
τὴ μέννυ τὸ σκοτόν". (Χουλ.)

(Π αρίνα)

64. "Ἐν τῷ ἀδέλφῳ"
μὲν διοῖ λαμπάδας, (Προφ.)

(Τὸ φαλίδι)

65. "Ἐχει το, ἔχεις το,
καὶ ἀν δὲν τὸ πᾶ
δὲ βροῆσκεις το. (Κον.)

(Τ' δνομα)

66. "Ἐχει ἔνα βαρελάδι
πόχει διοῖ λογιῶν κριτικά. (Χουλ.)

(Τ' ἀβγό)

Παραδίλογοι : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 339, 42, 194, 13. Περισσον. σ. 318, 11, Παραρτ.
σ. 3296, 5. Δοκιμ. σ. 34. Φ.Σ. Κατόλεως τ. ΙΗ' σ. 221, 26, Χιαχ. Ἀναλ. 172, 48. Νεοελ.
Ἀναλ. τ. Α' σ. 238, 201. Ἰστ. Τραπ. σ. 271. Ἐφ. Φιλορ. τ. ΙΔ' 1886 σ. 1079. Δημ.
Ἀνθ. σ. 173. Πανδ. τ. ΙΓ' σ. 288. Μασσαλ. σ. 312, 33. Ἐθν. Μούσα σ. 27, 5.

67. "Ἐχει ἔνα βαρελάδι"
πόχει διοῖ λογιῶν κριτικά,
ἀντίγρω τό γα βρίσκεται ἀσίμη,
ἀντίγρω τόλλοι βιούσκω μίλαια. (Προφ.)

(Τ' ἀβγό)

68. "Ἐχει μιὰ γελαδοῦλη
τὸ σκόνινο τὸ ναροῦλη
καὶ τὸ τριών τὸν προῦλη. (Χουλ.)

(Ο γάστρος)

69. "Ἐχει ἔνα τί¹
μέσον σ' ἔνα κτί,

ἄν τὸ χάσω τὸ τί
τί τὸ θέλω τὸ καὶ τί; (Πραμ.)

(Ἡ καρδιά)

Παραλλαγή: Μ. Ἡμερ. σ. 305 Δοκιμ. σ. 30 μὲ λόσιν «ό διφθαλμός».

70. Ἐχω μάνι κόκκινη
καὶ ἔγω γιννιέμαι μαῆρο
πρερᾶ δὲν ἔχω καὶ πετῶ
τὰ σύγγεφα γιὰ νᾶδρο. (Πραμ.)

(Ο καπνός)

Παράφρασις τοῦ ἀρχαίου αἰνίγματος (Ἀνθολ. Παλ. ΙΔ' 5):

Εἴρι πατρὸς λευκοῖο μέλαν τέκος, ἀπτερος ὄφρις
ἄχρι καὶ οὐδανίην ἵπταμενος νειρέην·
κούρας δ' ἀντομένησιν ἀπενθέα δάκρυνα τίκτον·
εὖθις δὲ γεννηθεῖς λέσχαι εἰς ἀέρα.

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β σ. 335, 19.

71. Ἐχω ἕνα πραμπτάκι
στὸν κῆπο δὲν πάει
καὶ τὰ λάχανα τρώει. (Πραμ.)

ἢ

“Ἐνας εἶδος - εἶδος
στὸν κῆπο δὲν πααίν·
καὶ τὰ λάχανα τρώει. (Χοιλ.)

(Ἡ τέντζερη)

72. Ἐχω μνιὰ κόκκινη κόττα
π' ἀν πιῇ νερὸ φοφάει. (Χοιλ.)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 345, 79 Χιλι. Ἀναλ. σ. 181, 98. Νεοελ. Ἀναλ.
τ. Α' σ. 229, 208 καὶ 209. βλ. καὶ ἀριθ. 77, 94.

Σημ. α'. Στ. ι γελαδοῦκα.

Σημ. β'. Τὸ αἰνίγμα λάνιως ἔχει οὐχέσιν μὲ τὸ βιβλιοτεινόν (Λαογ. Κυπρ. σ. 350).

“Ἄπλιμτόν εἰμι θηρίον καὶ παμφάγον,
ἔλαν δὲ φάγω τὴν τροφὴν ἥππερ λέβω,
θηῆσκω παρευθὺς κείμενον ἐπ' ἐδάμρους.

73. "Ἐχω δέν" ὄλογο,
δύοτεν τὸ βαρόν
καὶ ποτὲς δὲ φεύγει. (Χοικ.)

(Ο δρυκτός)

Παραλλαγή πολὺ ἀπομετραχθεῖσα: Λαογ. Πολ. τ. B σ. 351, 119. Χιαζ. Αναλ. σ. 166, 17. Ζηγ. Αγ. τ. A σ. 372, 12.

74. Εξηρίσα βελεντζούλα
πίνει γλοριάτ* καιρ(υ)δάκια. (Τοιν.)

(Ο σέφανός μὲ τ' ἀστρα)

Παραλλαγή Λαογ. Πολ. τ. B σ. 346, 87. Νεοζ. Αναλ. τ. A σ. 211, 103. Φ. Σ. Κ πόλεως τ. ΚΑ σ. 366, 26. Κυπρ. τ. B σ. 290, 11, 291, 32. Έφ. Φιλορ. τ. ΙΔ σ. 1079

75. "Ἐχω ἔνα συνδενάζ"
π' ὅλον τὸν κόσμο τὸν σκεπᾶζ
καὶ τὸν υφὸ δὲν τὸ σκεπᾶζ. (Χοικ.)

(Τὸ χιόνι)

Παραλλαγή: Φ. Σ. Κλόδεως τ. Η σ. 524.

76. "Ἐχω δυό τριγές,
π' ὅπ' νὰ τὶς φέσω φτάνει. (Χοικ.)

(Τὰ μάτια)

77. Ζ(υ)γούρι* παδιοζιγ(ου)ρο
νερὸ δὲν πιῇ φοιράσι
ξέλα δὲν φάῃ θρέψεται. (Πριν.)

(Η φωτιά)

Παραλλαγή: Περιου. σ. 322, 39.

78. Η θαύτη ή Μαριό στοιχία
κ' ή βάβον τὰ σκοτωτάσι. (Χοικ.)

(Η γλῶσσα καὶ τὰ δόντα)

79. Η μίννα μον μὲ γέννησε
κ' δὲ φάσμαρος μὲ θρέψει
κ' δὲν μὲ βαρέσα* ή μάννα μον
στὰ κλίματα πετιτίγιο. (Κον.)

(Τὸ ἀλάτι)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. B σ. 355, 138, 620, 13.

Σημ. Έν τῷ Χειρ Φ. 13* καὶ 61* ὀπάροιν αἱ ἀκάλοιδοι παραλλαγαί, φανερόνευον τὴν βυζαντινὴν προέλευσιν τοῦ αἰνίγματος τούτου:

"Υδωρ μὲ γεννῆ, καὶ φάσμαρός με τρέψει
ἰδοὺν τὴν μητέρα μον, γεύομαι τὸν θάνατον.

η

Τῇ θύλασσῃ ἦν δὲ μάτιο μου, ἥλιος δὲ ὁ πατήρ μου,
ὅταν τότε τὴν φυτέδα μου λύεται ἡ φυγή μου.

80. Ἔστος Γαστρὸν κερί^{παντας}
καὶ ἐρυθρῷ τὸν βροντερόν. (Χοιλ.)

(Τὸ δφέκ*)

Ἐν τῷ Φ. Σ. Καθάρῳ, ἀναγράφεται ἡ ἔξις παραλλαγῆ:

Ἀφονος φρονή δὲν ἔχει
καὶ φρονή μεγάλη σέρνει.

*Επεργ. παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 341, 54. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 199, 34.
Χιαζ. Ἀναλ. σ. 174, 57.

81. Καλαμένιος ὁ ζύγος
πέντε βόδια τὸν σέρνε. (Χοιλ.)

(Τὸ πέννα)

82. Καλορρέκ* καθετοι
ψηλὴ σὲ ἕνα πεδοῖκ*. (Χοιλ.)

·Η σταφίδα·

83. Κεφαλὶ μου πενηντιάρηλλο,
μὲν ἄρταὶ κινδιὲς τρομγίρο
καὶ μέσος στὴ μέση
τὸ γυροῦ πονήλ. (Χοιλ.)

(Τὸ Μελλοσαράχοστο καὶ ἡ Πασαΐδα)

84. Καριβ* διδεκαιο(η)νο
κιόνει αιρίγνα καὶ ὅνομα. (Πρωμ.)

·Τὸ πορτοκάλι·

Παραλλαγαὶ : Περισσον. σ. 319, 18 μὲ λόσιν «τὸ ἔτος», Δοκτρ. σ. 29 μὲ τὴν ίδιαν
λόσιν.

Σημ. Στ. Ι. Βαρθέλι.

85. Καριβάκ* φροτομένο
σὲ απηλιὰ παπίν* καὶ ἀρούρα. (Χοιλ.)

(Τὸ κζουτάλ.)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 337, 32. Δημ. Ἀνθ. σ. 173. Μασεδ. σ. 310, 20.
Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 204, 59 καὶ 326. Χιαζ. Ἀναλ. σ. 178, 81. Ηερισσον. σ. 317, 7.

Σημ. Στ. Ι. Γαϊδουρίτσα

86. Κηπουρὸς δὲν είμαι
τς κῆποι χαλάσσαι.
Γέρος δὲν είμαι
κ' ασπρα μαλλιά ἔχω. (Λοβ.)
(Ἡ γίδα)

88. Κλειδόνιο τόποι τόποι μ'
καὶ τὰ δοῦλα διρήστησο. (Χοιρ.)
Αισθάνοντο τὸ βελευτζούλιο μ'
καὶ τὰ κλώσια μέτουν δέσιο. (Προφ.)

87. Κλειδόνιο μανταλάνεο
καὶ τὰ κλέρτα μέσαι βρύσκον. (Χοιρ.)
(Ο νέας)

Παραλλαγαί : Περιου. σ. 519, 20. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 341, 66. Ἔθν. Μοῦσα σ. 27, 7. Κυπρ. τ. Β' σ. 291, 17. Μασσ. σ. 308, 13. Μ Ἡμερ. σ. 305, 7. Παρορτ. σ. 3296, 2.
(Τὰ ματοτούνουφα)

89. Κλέρτες μπήκαν στὸ χωριό νὰ κλέψουν
τὸ χωριό βυζῆκα διπά τὰ παραστόρους
καὶ τὰ κλέρτες τὰς ἔπικαν. (Λοβ.)
(Τὰ ψάρια κ' ἡ θάλασσα)

Σημ. Τὸ αἰνίγμα αὐτὸ προέρχεται ἐξ τοῦ ἀκολούθου βιζαντινοῦ (*Ἐπει. Παρνασσοῦ ἔτος 5' καὶ Λαογ. Πολ. τ. Α' σ. 373):

Κλέπται εἰσῆλθον τοῦ συλίγοιτο τὴν πόλιν
καὶ ἦ μὲν πόλις ὡς τοῦ θυρώνος ἔξεργυν
οἵ δὲ πολίται κρυπτήλεντες τῷ πνεῷ παρεδόθησαν.

90. Κάτι μὲ κάτι
τοῦ μεροῦ καίν' τὸ δῆμο. (Χοιρ.)

(Ο χειρόμυλος)

Παραλλαγαί : Λοχιρ., σ. 32. Μασσ. σ. 367, 6. Χιαχ. Ἀναλ. σ. 173, 2. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 353, 125 μὲ λότον «τὸ πιθάριο δύτας βράζει κανένας τὸ λόθι ἢ καὶ ὁ χειρόμυλος».

91. Κολοβός κολοβίν
ποίθε τρόπει ποίθε πίν'; (Πραμ.)
(Τὸ κολοκόθη)

92. Κολοκότης ἕρταίρουτο
κάθε τρύπαι κ' ἄποιμ. (Χοιρ.)
(Τὸ κεφάλη)

Παραλλαγαί : Περιου. σ. 320, 94. Νεοζ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 232, 225. Ἔπειλ. σ. 342, 53.

Σημ. Τὸ αἰνίγμα τοῦτο ἵπαρχει καὶ εἰς τὴν Τούρκικὴν Λαογραφίαν (Λαογ. Πολ. τ. Γ' σ. 233, 4. Τούρκικὴ Λαογραφία ὥπο Ἀγ. Διαμαντάρα).

93. Κόκοτος ἀναβραχάτος
καὶ σιδερομονσταχάτος
σὺν ξανοῖς τὰ φτερά τοῦ
καταπίνει τὴν κυρά του. (Κον.)

Παραλλαγαί : Περιουν. σ. 319, 23 μὲν λόιν «φαλλίδι» Παραρτ. Δ' σ. 3296. Λαογ.
Πολ. τ. Β' σ. 620. 11 Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α', σ. 395, 10.

Σημ. Στ. 1 κοκκινομανιάτος· στ. 2 σιδερένιος μονσταχάτος· στ. 3 τὰ βίαια
κιά του στ. 4 ποιὸς κατὰ νά λάρη κοντά του.

94. Κόκοτος ἀναβραχάτος
καὶ κοκκινομονσταχάτος
παίρει πλάγια, παίρει δρόμους
κ' ὅπου βροῆ νερὸν φοράει (Χονλ.)

(Τὰ φροτά)

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 345, 79. Χιαχ. Ἀναλ. σ. 181, 98. Νεοελ. Ἀναλ.
τ. Α' σ. 220, 208, 230, 209. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. ΗΙ' σ. 220, 20.

Σημ. Στ. 1 πετεινὸς καλοβραχάτης ή βραχάτινος· στ. 2 σιδηροκαπηλάτεινος ή κοκ-
κινοφτερουγῆς· στ. 3 τρέχει, δρᾷ καὶ βουνά ή διτι εἶδει κατατυρόγει.

95. Κομμάτ' παλιοχόμιτο
τὰ πέλαγα διεβιαίν.
Γιρῆς πόλες καὶ χωρᾶ
καὶ τὸ ἀμέντη τον μηνᾶ. (Κον.)

(Τὸ γράμμα)

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 341, 58 καὶ 59. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 219, 151.
253, 344.

Σημ. Στ. 1 ἔνα παλιμπάλωμα.

96. Κούφιος δένδρος
δριέκος μέσα. (Χονλ.)

(Τὸ δερέκ')

Παραλλαγαί : Μ. Ἡμερ. σ. 305. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 342, 62. Δημ. Ἀνθ. σ. 173.
Νεοελ. Ἀναλ. σ. 207, 82 Δοκιμ. σ. 36.

Σημ. Στ. 1 Κούφιος πλάτα λος ή ἔλατος

97. Κούφιος κέδρος
δροσιά γιοράτος. (Χονλ.)

(Τὸ βι(ου)τοέλ' μὲν νερό

Παραλλαγαί : Περιουν. σ. 320, 26.

98. Κόκοτος λιώσε
στ' μέσον ἀλ' τὸ θιάλασσα,
καὶ τὸν βροσκύνησαν. (Πλαρ.)

(Τὰ ςαριθάνα)

Ω). Μεσχής-μεσχής καλέρος
μὲ τὸ κεφάλι πέττα. (Χοιλ.)

(Τὸ φυσό')

Παραδίλαγαι : Δοκιμ. σ. 30. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 194, 9. 342, 62. Δημ. 'Ανθ. σ. 173. Νεοελ.'Αναλ. τ. Α' σ. 207, 82. Λαογ. Κυρ. μ. Α' σ. 848. 'Εφ. Φιλορ. τ. ΙΔ' 1866 σ. 1079. Φ. Σ. Καπόλεως τ. Η' σ. 490, 18. τ. ΚΛ' σ. 365, 11. Χιαχ.'Αναλ. σ. 177, 77. Ζωγ. 'Αγ. τ. Α' σ. 373, 25. Κοτρ. τ. Β' σ. 291, 28. Maced. σ. 312, 29.

Ι(Ι). Μαγιδοί παλιομύρδοι
πρόβηται γλυκές χωρίαι
καὶ ἀργιοῦ ποδάρῳ δὲ χωρίαι. (Χοιλ.)

(Τὰ μορμηγκοφοιά)

Παραδίλαγαι : Δοκιμ. σ. 32.

101. Μαῖδος ὁ πατέρες μαῖδος ἡ μέννη
καὶ ἄποι τὸ παιδικὴ γέννην. (Χοιλ.)

η

Μαῖδος πίσσαι τὸ χωράφι
μαῖδος πίσσαι ὁ απόρος
καὶ τὸ γέννημα κάτασπρο. (Ηοιμ.)

(Τὰ πλάκα μὲ τὸ πλακοκόντυλο)

102. Μαργοκέφαλο γαϊδούρο
κίροβοντοντο χριστάρι καὶ τρόπι. (Χοιλ.)

(Ο θυμιατός)

103. Μαργουρόμι κατεβαίνειν
μὲ κακέδην στὸ κεφάλη
καὶ γιὰ γυναικα ὄριοις. (Χοιλ.)

(Ο παπᾶς)

Παραδίλαγαι : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 342, 66.

104. Μ' βάν'ς μιχρούνι
μ' βύν'ς μεγαλένιν. (Χοιλ.)

(Τὰ φεγγίτα)

105. Μὲ κατέκις μὲ κατέξι,
τρόπις τρόποι,
κλαῖς κλαίοι,
γελᾶς γελάμι,
καὶ ἄνθρωπος δὲν είμαι. (Δοβ.)

(Ο καθρέφτης)

106. Μέραι - γύρι τα γύρι φέρε
καὶ ὅλοντα τρόποι καὶ γένε. (Χοιλ.)
(Ο μῦλος)

107. Μέσος σὲ φράγξτον κοκκιλένια
κόκκινο σκλή ἀλγυτέσι. (Χοιλ.)
(Η γλώσσα)

108. Μέσος στὸ λίγρον δὲ τεργιόν
καὶ τὰ δύο τοιούτα τεργιάνην (Χοιλ.)
(Η φωτιά)

109. Μιά φυτιά
μέσην σὲ μιά λίμνη. (Λαοβ.)
ἢ

Γέροντος γέροντος θεῖλαστος
καὶ στὸ μέσον μιὰ φρεσοῦλα. (Πραιτ.)
ἢ

Γέροντος γέροντος νερό
καὶ στὸ μέσον φρεσοῦλα. (Χοιλ.)
(Τὸ κανθάριον)

110. Μιά σανίδα στὸ νερό
καὶ ποτὲ δὲ σέπεται. (Χοιλ.)
ἢ

Σανίδα παλιοπαίνιδα
στὸ μέσον ἀπὸ τῆς θεῖλαστης
καὶ ποτὲ δὲ σέπεται. (Πραιτ.)
(Η γλώσσα)

Παραλλαγαί : Περισσον. σ. 323, 44. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 339, 47. Επταλ. σ. 341, 40.

111. Μιά εληφσοῦλα φλώρα
χωρὶς πόρτα πλενά. (Χοιλ.)
ἢ

112. Μίνια κοινία γκιστρομένη
καὶ πλενά πόρτα δὲν ἔχει.
(τὸ ἄβγό)

Σημ. Στιγ. 1 κούλια δαβεστωμένη.

112. Μιά λίμνη βούτρο
ὅλον τὸν κάσμον ἀλεύει. (Χοιλ.)
(Ο ἥλιος)

Παραλλαγαί : Περισσον. σ. 317, 9. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 342, 67. Δημ. Λαζ. σ. 170. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 177, 75. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 217, 139, 227, 194. Επταλ. σ. 344, 65. Τσετ. Τραπεζ. σ. 271. Λαογ. Κυρ. μ. Λ' σ. 348. Ἐνθα δὲ καὶ Κυριακίδης γράφει, ότι η παραμοίωσις τοῦ ἡλιακοῦ φωτός μὲ τὸ βούτυρον εὑρίσκεται καὶ εἰς τοὺς δημονούς τῶν Ἰνδικῶν Βεδῶν.

Σημ. Στ. 1 ταφάκι, στ. 2 ἀλείβει.

113. Μικρὸς πονᾶς φραινακεῖν
στὸ ἱόγγο πάει σκούζοντας. (Χοιλ.)
(Τὸ βόλ')

114. Μίνια φάθια καρέδια
ἀχπάν' ἀπ' τὰ κεραμίδια. (Δοῦ.)
(Ο οὐρανὸς μὲ τὸ διστρα)

Σημ. Τὸν οὐρανὸν μὲ τὸ διστρα πολλοὶ παραλλαγαὶ τὸν παριστάνονταν ὡς κῆπον ἢ
κάρπον μὲ λουλούδια (Βλ. Ζωγ. Ἀγ. τ. Λ' σ. 252, 336, 291, 46 Σαρ. σ. 185).

115. Μῆν μεριήγγα φορτωμέν'
ἀνήρφορο παῖν'. (Χοιλ.)
(Τὸ κουτάλ' ὅταν τρῶνε)

116. Μῆν κυρὰ κατέβαινε
ἀπ' τὸ μεγάλ' τὴν σκάλα
πέντε ἀδέρφια τὴν ἀρπάξαν
καὶ στὸν τοῖχο τὴν πατάξαν. (Κον.)
(Η μέξα)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 340, 53. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Λ' σ. 213, 116, 216,
134, 222, 163, 231, 216, 217 καὶ 218 Δημ. Ἀνθ. σ. 175. Κυπρ. τ. Β' σ. 290, 2. Περι-
συν. σ. 320, 29. Δοκιμ. σ. 32.

Σημ. Σπιχ. 2 απὸ ψηλὸν παλάτι ἢ ἀπὸ δυὸ πόρτες βγαίνεται.

117. Μίνια ἀράπ(ι)σσας ἀγκυστρωμέν'
πίντας ἀγκυστρωμέν'. (Χοιλ.)
(Τὸ θουχαρί)

118. Νέος αιραβός
γέροντας μὲ μάτια. (Ιηραρ.)
(Τὸ παπούτσο)

119. Νερὸς καὶ χῶματ καὶ φροτιά
κίνητα τὰ φκειαστικά μον.,
καὶ ὁ κόσμος ὅλος ὅταν ζῶ
χαιρούνται στὶ δρυπτά μον.,
καὶ ὅταν πεθένται ὅλοι τοὺς
σκορποῖν τὰ κάκκατά μον. (Κον.)
(Η στύρνα)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 355, 137. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Λ' σ. 237, 252. Χιλα.
Ἀναλ. σ. 163, 4. Λεσβ. σ. 201. Σαρ. τ. Ε' σ. 187. Φ. Σ. Καπόκειος τ. Η' σ. 522.

Σημ. Τὸ αἴνιγμα τοῦτο εἶναι παράφρασις τοῦ ἀκολούθου βιβλικοῦ αἰνίγματος :

Ἐκ γῆς τὴν πλάσιν, ὅπερ ὁ Ἀδείμ, ἔσχον,
πιρίκαιοτος γέγοντι, ὃς οἱ τοτὶς ποιίδες.

Ζῶσα μὲν ἔδρόσισι ἀνθρώπους πάντας
Θεούσαις δὲ οὐδεὶς συνίθροισεν δοτᾶ μοι.¹⁾

120. Ναυρὸν ἔχει καὶ πλὴ δὲν εἶναι
καὶ στὸν ναυρόν τοῦτον ἔχει δυὸς μάτια (Χονλ.)
(Τὸ φαλίδ')

121. "Οὐδὲ μὴ γράγαν,
οὐδὲ θάμνον μὲ φρίν,
καὶ στὸ τραπέζην
κατέκανε δὲ μὲ βίνεν". (Χονλ.)
(Τὸ γάλα τε πάντας)

122. "Ἐνιας εῖδος- εἶδος
τὸ φίλον τὸ φίλον πάσι
καὶ κράτη κράτη κάνεν" (Χονλ.)
ἢ
"Ολο τὸ φίλον τὸ φίλον πάνεν"
καὶ οὐδὲ κράτη κράτη κάνεν". (Πραμ.)
(Τὸ φαλίδ')

123. "Ολοένα σὲ χτπάω
χωρίς νὰ σοῦ πονάω
καὶ ὅταν πάφω νὰ σὲ χτπάω
στὸ κάθισθο θὰ σὲ ιδῶ. (Χονλ.)
(Η φλέβα)

124. "Οὐδὲ τὸ μέρος μὲ τὸ στόμα κλειστὸ
καὶ τὸ βράδιον μὲ τὸ στόμα ἀνχτό. (Χονλ.)
(Τὸ παπούτσι)

125. "Οντας τὸ δένες περβατάει
καὶ ὅντας τὸ λῆσις κήμαται. (Χονλ.)
(Τὸ παπούτσι)

126. "Οἶσο στὰ δόρη κρέμεται
καὶ στοὺς ἀγτοὺς κομάται
τὰ μανῆρα της τὰ κόκκινα
μέρη στὶς αὐλίδες κυλιοῦνται. (Κον.)
(Οἱ ἔλιές)

127. "Οἱ πατέρων δικάιμα δὲ γεννιθήρε
καὶ τὸ παιδί στὰ κεραμίδια φρονᾶται". (Κον.)
(Οἱ κατνήσι)

¹⁾ Σχετικὰ ἐγγράφησαν εἰς τὸ Δελτίον τῆς Ιστ. καὶ Ἐθνολ. Ἐπαιρείας τῆς Ἑλλάδος (π. Ζ' σ. 141), εἰς τὴν Ἐπετηρίδα τοῦ Φιλ. Συλ. Παρνασσός (1909 τ. Η' σ. 187, 1906 τ. Θ' σ. 130) καὶ εἰς τὴν Λαογραφίαν (π. Β' σ. 191).

128. Ὅτιν μὲ λῆς στέκομεν
καὶ ὅταν μὲ δέντε κοπεῖν. ¹⁾ (Χοιλ.)
(Τὸ πεπούτο)

129. Ὅτιν φράζε σκούζε
καὶ ὅταν φράζε σοπαίνει. (Χοιλ.)
(Η ἀσφίχτα)

130. Όταν έγιν νερό
τέρτοι κριεῖ,
ὅταν δὲν έγιν νερό
πάντοι νερό. (Πιραι.)
(Ο μαλανᾶς)

Παραλλαγή: Δοκιμ. σ. 33 μὲ λύσιν <Ο σιαλος>.

Σημ. Τὸ αἰνῆμα τοῦτο εἶναι παράφρασις τοῦ βυζαντινοῦ (Χφον Φ. 61 α)

Αὐτὸ τὸ μὴ έχειν ἕδωρ, πάντοι ἕδωρ
ἄν δέ γε είχον ἕδωρ, ἔπινον οἴνον.

131. Ο, τ' οὐδέ τοι τὸ χιλία,
καὶ ἀντεις πάντοι νερὸν φραγίσει. (Χοιλ.)
(Η φωτά)

132. Οὐριές ἀπλάνω
καὶ οἰσάρια μαζεῖν. (Πιραι.)
(Η κολοκ(υ)θιά)

Παραλλαγή: Μ. Ήμερ. σ. 395. βλ. ἀριθ. 16.

133. Ο χορός μὲ παχαίν
καὶ ἀγριδειός μὲ ἀγαμνείν. (Χοιλ.)
(Τὸ γνέρα)

134. Παιίν²⁾ τὸν ἀνίηρο
καὶ κόκκινο δὲν ήγ. (Χοιλ.)
ή

Π'λι πάκι τὸν ἀνίηρο
χωρίς φτεροὶ καὶ κόκκινο. (Χοιλ.)
(Ο καλνός)

135. Ητέρως ζιγγλός
παιδὶ φρόνηρο
ἄγγόν³⁾ ζευρό. (Πραι., Χοιλ.)
(Τὸ κλῆμα, τὰ σταφόλια, τὸ κρασί)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 335, 23. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 515, 18. Χιαχ.
'Αναλ. σ. 182, 104. Νεοελ. 'Αναλ. τ. Α' σ. 203, 56. 251, 332. 252 335. Ζωγ.'Δγ. τ. Α'
σ. 414, 22. Δοκιμ. σ. 32.

Σημ. Στ. 1 ἀσχημος, σγουρπός, στραβοδίβωλη, στραβολαιμιασμένη, στραβοκούζουλη μάνα. στ. 2 δμορφο, καλό, ώραιο, μαλαιμιατένια κόρη, πανώρια θεγατέρα. στ.

¹⁾ καὶ σεύω == τρέχω.

Σ τρελό. μοναδαριό, δαμονισμένο. Εἰς τίνα παραλλαγὴν Νεοελ. Ἀναλ. σ. 252, 335
ἀναγράφεται καὶ ὁ ἀκόλουθος φος στίχος :

καὶ ἡ ἔργηντι τιμώμενοῦ.

136. Ήέντ' ἀδέψημι ἀρίδαι-ἀρίδαι
μὲν πάσι πάσιν επόρι πλήττ. (Χοιν.)

(Τὰ δάχτυλα μὲν τὰ νύχια)

Παραλλαγαὶ : Μ. Ἡρόδ. σ. 305.

137. Ήέντ' ἀδέψημι πάσιν
η μὲν τὸ καντά πτ̄ τῆν ὄλλη. (Χοιν.)

η

Ηέντ' ἀδέψημι πάσιν εἴραστε
καὶ οἱ τέλει ἀγαπητούμενοι,
καὶ τὸν λείψαντι πάτερα ὅλες μαζ
χαριτὶ δουλειῶν δὲν κάν. (Χοιν.)

(Οἱ βέργες ποὺ πλένε)

138. Ηέντε τὸν κρν(ι)γῆν

καὶ δεῦ τὸν πιέν(ει)ν.

Κι αὖτε τὸν πάσα(ον)ν τὸν σκοτιών(ον)ν
ινιάμεσαι οὐ δύο πάπτη λ(ι)θίσμε. (Χοιν.)

(Ο ψόλλος)

Παραλλαγαὶ Δαογ. Πολ. τ. Β' σ. 334, 16. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 217, 137, 239,
214 καὶ 215. Περιουσ. σ. 316, 1 Δοκτρ. σ. 30.

Σημ. Ἡ συνεισφέντη παραλλαγὴ εἶναι :

Ἄνδρεσσι οὐδὲ δεῦ βοειν
κόρηι σφαίξεται.

139. Ηέρι δοῦτε μὲν παιδίον

καὶ μὲν τὸν αὔτερον μὲν μεράνον. (Χοιν.)

(Η σιέτη τὸν ἀργαλειόν)

140. Ηερδικοῦντα πάγι-πάγια

πιάνει τοῦχο καὶ γιννάει.

κάντ' αἴγαντι κιννι τοπλι

καὶ περδικοπούλα. (Κον.)

(Η κολοκθιά)

Παραλλαγαὶ : Δοκτρ. σ. 34. Δαογ. Πολ. τ. Β' σ. 341, 75. Μαεδ. 310, 25. Παναθ. τ. ΙΘ' σ. 310, 13. Φ. Σ. Καπόλεως τ. Θ' σ. 351, 16. Κεπρ. τ. Β' σ. 291, 22. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 204, 57, 207, 80, 230, 213. Ἐφρ. Φιλ. τ. ΙΔ' σ. 1020.

Σημ. Στ. 1 δρενίθα κουβά-κουβάει στ. 2 πιάρνει τοῦχο ἢ πηδᾶ φράχτη στ. 3 κάνει αύγα πισάκωλα. στ. 4 πισωγλυπτόκολα.

¹⁾ Ποὺ πλέκουν τὶς κάλτοες).

Η ΗΕΙΡΩΤΙΚΑ ΛΙΝΙΓΜΑΤΑ *

Συλλεγέντα

ΥΠΟ

ΧΡΙΣΤΟΥ Ι. ΣΟΥΛΗ

Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἱωαννίνις Β'. Γυμν. στου.

ΠΑΠΕΠΕΤΗΜΟΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΛΟΣΟΦΙΑΣ
Καθηγητοῦ τοῦ ἐν Ἱωαννίνις Β'. Γυμν. στου.
ΕΡΤΑΣΤΗΡΙΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΦΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΔΙΕΤΟΝΤΗΣ ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Θ. ΠΕΤΡΑΣ

«Ξεκέλαιος τὴ δημοτική σου παράδοση
καὶ πρόσωπο μὲ πρόσωπο θὰ ἀντικρύσσῃς
γυμνή τὴν ψυχή σου.»

*Ιδα. Νεοελ. πολιτισμός.

141. Ηειρέφι μαδ' μέν^{*}
καὶ στ' οτράτα πεταμέν^{*}. (Ηρακ.)
(Τὸ σταρόλ.)

142. Πίσ' ἀπ' τὸ σπτάκ^{*} μ^{*}
σθετθερικὸ διαβάν^{*}. (Χουλ.)

Ἵ

- Γύρια π^{*} τὸ σπτάκ^{*} μ^{*}
καλόμεροι χορεύν. (Λοβ.)
(Τὰ μιφιήγγια)

Παραλλαγαί· Περισσον. σ. 322, 13 μὲ γένιν «ἡ ὄδροφροί». Μ. Ἡμερ. σ. 305 μὲ
λέσιν «οἱ δαστρέχαις».

Σημ. Σε. 1 τριγύρος ατ. 2 συμπλέθεροι ή συμπλέθεροι.

143. Ήλάκ^{*} ἀγ^{*} πόν^{*}
πλάκ^{*} ἀπ^{*} κάτ^{*}
καὶ στ^{*} μέσ^{*} λ(ι)βαδάξ^{*}. (Χουλ.)
(Τὰ λαζανόπιττα)

144. Ήοι^{*} μάνια κάν^{*} τὰ παιδιά τις
κ^{*} βατέρα τὰ τρόκι; (Καν.)
(Τὰ φύλασσα)

Παραλλαγαί· Δαν., Κυρ. μ. Α' σ. 348.

Σημ. Ο ε. Κυριακίδης έχει τὴν γνώμην, ὅτι ἐν τῷ αἰνίγματι τούτῳ ὑπάρχουν ἵχη
τοῦ παλαιοῦ μόθου τοῦ Κρόνου, δοτις ἔτοις γέ τὰ παιδιά του. Τὸ αἰνίγμα τὸ ἔχον καὶ
οἱ Γερμανοί, ὡς ὁ ἴδιος ἀναφέρει:

* Συνέχει ἐκ τοῦ προηγ. τεύχους σ. ==189.

145. Ποὺς εἰν^τ ἔκαιδς ὁ ἀνθρωπος
μὲ φλόγα στὸ κεφάλι,
ὅποῦ μὲ τὴ φωνήται του
τὸν κόσμον^τ ἔμανδει; (Κον.)

(Ο κόκοτος)

146. Ηεδονος οὐρανὸς
χόκκν^τ σύντιμδες
μαῆρες καλόγοις. (Χονλ.)

η.

Ηράον^τ μάρδραι
μαῆρες κότες ἔχ^τ μέσα. (Ηραρ.)

η

Σὲ σπίτ^τ καταλράσνο
μὲ κόκκνι παραθέρια
μαῆρες ἀφάπσοις χορεῖ^τν. (Χονλ.)

(Τὸ χ(υ)μον'χότ^τ)

Παραλλαγαι : Λοκρ. 34. Παναθ. τ. ΙΘ σ. 109. 9. Λαογ Ήολ. τ. Β' σ. 346, 81.
Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 201, 42, 341, 271. Φ. Σ Κ λόκεος τ. Η σ. 524, 16. Μασσ. σ. 318, 50. Κεθ. Ἐπετ. σ. 89. Ζωγ. Ἀγ. τ. Α' σ. 371, 1, 414, 30.

Σημ. Στ. 1 κάμπος ή τοίχος ή πύργος. στ. 2 μεντέρια. στ. 3 μπῦρ^τ ἀράζηδες κάθουται μέσα.

147. Σὰ βόιδ^τ μονγγρίζω,
σὰ φίδ^τ σουφίζω,
σᾶν ἄλογο τρέχω,
πουδάρια δὲν ἔχω,
ζωή^τ ξέν^τ φέρω
κ^τ ἀφίνω κὶ πέργω. (Δοβ.)

(Τ^τ αὐτοκίνητο)

148. Σᾶν μὲ πίνονν τί μου κάνονν;
Τοὺς ξειρεύγω καὶ μὲ χάνονν.
“Ως τὰ σύγγνεφ^τ ἀναβαίνω
κ^τ ἀν ἀστράψῃ κατεβαίνω.
Στὰ ποτάμια μέσα τρέχω
καὶ στὴ θάλασσα ξεπέφτω.
Πίσ^τ ἀπάνω ἀνεβαίνω
καὶ σᾶν βρέξῃ κατεβαίνω. (Κον.)

(Τὸ νερό)

Σημ. Τὸ αἰνίγμα τοῦτο ἀνεκουνέθη ροι παρὰ κ. Μ. Κοντούκην. ίατροῦ ἐν Σταυρούπολη τῆς Κονίτσης. Ἀναμφιβόλως δὲν εἶναι δημοτικόν.

^τ) χ(υ)μον'χότ=καρπούζι.

149. Σ' ἔνα κόκκνο ματέρι
κάθονται ἀσπροὶ πιλοτέραι. (Χουλ.)

(Τὰ δόντια)

150. Σ' ἔναιν ταῖλλα δεμέναι ὅλογα
καὶ ὁ κυριανόφος στὸ μέσον. (Λοβ.)

(Τὰ δόντια καὶ τὸ στόμα)

151. ~~Στειρότατα τὰ κλαροὶ~~
~~καὶ φορτικοὶ γίγνονται τὰ γίδια.~~ (Χουλ.)

(Η γαμήλια)

Παραλλαγὴ: Εἰς ἄριθμον 182.

152. Σέρφε τὸ σχ(οι)νί
καὶ χορεύει κόρος. (Χουλ.)

(Η μετασχολία)

Σημ. Μᾶλι τὸ ίδιον ὑπάρχει λίστα: «ἡ καμπάνα».

153. Σιδερένια τὰ πλευρά
τὸ ἄνδερα βαυβακερά. (Χουλ.)

(Τὰ λ(υ)χνάρια)

Παραλλαγαί: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 315, Ηζ. Ηερισσ. σ. 321, Ζη. Νεοελ. 'Αναλ. τ. Β'
σ. 202, 51. Ζεργ. 'Αγ. τ. Α' σ. 371, 4.

Σημ. Στ. 1 ἡ κοιλιά ἢ τὸ ἄλογο. στ. 2 ἡ καρδιά.

154. Σιδερένιο τὸ ἄρνι
καὶ ἀπὸ κριάς τὸ σινθίλι. (Χουλ.)

(Τὸ δάχτυλο μὲ τὸ δαχτύλιον)

Παραλλαγαί: Ηερισσ. σ. 320, 27.

155. Στέκομενοί ὅταν στέκεσαι,
κουνιέμενοί ὅταν κουνιέσαι.
Ποτέ μου δὲν ἀμφόρου
νὰ φύγει ἀπὸ κοντά σου. (Χουλ.)

(Ο ισχιός)

156. Στὸν κῆπο δὲ φυτεύεται
οὐ περιβόλι ὅχι
οὐ βασιλιᾶς τὸ χέρεται
κινέτη ὁ κόσμος ὅλος τόχει. (Προμ.)

(Τὸ μάλαρα)

Παραλλαγαί: Νεοελ. 'Αναλ. τ. Α' σ. 194, 6. 239, 262 Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 345, 82.
παντοῦ μὲ λόσιν «τὸ ἄλατι».

157. Στὸ λόγγο γεννήθηκα
στὸ λόγγο πελεκήθηκε

καὶ τώρα κατάνδ’ σα
κράχτ’ στ’ χώρα. (Χουλ.)

(Τὸ ἔνειο σῆμανδρο)

158. Στὸ μαχέμδο κατ’ χέον
αἱ κῆποι μὲν ἔρηνε
πολλὲς φροφες γιὰ μέναι κλαῖς
χιωρίς νᾶχ’ λίπ. (Δοβ.)
(Γὸ κρομμός)

159. Στ’ μέσον τὸ θάλασσα
φρωτον ἀντιρένε,
ουνιέται καὶ ἀντιμέτωποι
δὲ σθνέται ἡ καπιέντη (Χουλ.)

(Τὸ κανδήκ)

160. Στρατὸς μὲ μαῦρα κεφάλια. (Χουλ.)

(Τὰ σπίρτα)

161. Σφάξω τὸ γίδη μὲ
καὶ τρόπο τὸ γίδη μὲ
καὶ ἀπὸ της γίδας τὸ μηρὶ¹
κάνω τὸ γίδη μὲ γερή. (Χουλ.)

(Τὸ σκόρδο)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 619, ὅτι λόσιν «τὸ φύτεμα τοῦ σκόρδου». Σιακ.
Ανάλ. σ. 182, 103. Δοκιμ. σ. 29. Νεοελ. Ανάλ. τ. Α' σ. 198, 25, 240, 267.

Σημ.: Στ. 1 σκρόδα, στ. 3 τὴν παρίδα, στ. 4 ἀλάχεον.

162. Σφίγγω τὸ τζομμανίκα μὲ
καὶ ἀπροῖς ὁ τόπος ὅλος. (Πραμ.)

(Τὸ φάρδισμα τῶν σκάμνων)

163. Σφίγγω τὸ τζομμανίκα μὲ
καὶ κοκκνῖς ὁ τόπος. (Πραμ.)

(Τὸ φάρδισμα τῶν κράνων)

164. Τὰ βίνα χυίν’σαν,
οἱ βρύσες κίν’σιν,
οἱ μῆλοι σταράτ’σιν,
τὰ μεχρινὶ κόντ’ναν,
τὰ δινὸς γίγ’καν τρία. (Χουλ.)

(Τὰ γεράματα)

Παραλλαγαὶ : Βαλ. τ. Β' σ. 262,

166. Τὰ δυὸς καὶ στεκούμενα,
τὰ δυὸς τὰ περπατούμενα,
τὰ δυὸς τὰ μαχίζομενα,
τὰ δυὸς ποὺ δὲν ταιριάζουν. (Χοιλ.)

(Οἱ ἥλιοι καὶ τὸ φεγγάρι)

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 346, 88. Κετοφ. τ. Β' σ. 295, 100. Παναθ. τ. 16^ο
σ. 310, 8. Λαογ. Κυρ. σ. 346.

Σημ. Στις 2 τὰ συμπεριπατούμενα στ. 3 ποὺ δὲν ταιριάζουν, στ. 4 ποὺ δὲ λαγά-
ζουνε.

Μῆ. Τέττα τέντα τευτοτή¹
καὶ ἀπημοχεντητή. (Πραι.)

(Οἱ οὐρανὸι μὲν τ' ἀστρα)

Παραλλαγαί : Περιουν. σ. 322, 40.

Σημ. Στιχ. 2 ἀργυροκαλλιγωμένη ἡ καρποφορτή.

167. Τέσσερες μαῦροί καλούει²
σ' ἕνα φάσο τιλμέν. (Δοβ.)

(Τὸ καρόδι³)

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 346, 90. ΕΕΣ, 37. Ζευγ. Αγ. τ. Α' σ. 18, 9. Χιον.
Αναλ. σ. 184, 113. Φ. Σ. Κιόλειας τ. Η' σ. 524, 12. βλ. καὶ ἀριθ. 169.

Σημ. Στις 1 ἀδέσφαια ἀγκαλιασμένα. στ. 2 σ' ἕνα συγτουκάκι είναι κλεισμένα.

168. Τέσσερες στέκ(ον)νται
δυὸς ἀγναντεύ(ον)ν
ἕνας σκάρτ⁴
καὶ ἄλλος κλώθ. (Χοιλ.)

(Τὸ γουρούν⁵)

Παραλλαγαί : Ἐν τῷ Φ. Σ. Κιόλειας τ. Η' σ. 511 εὑρίσκονται αἱ ἔξις : Ὡ δεν
τέρα είναι Μανιάτικη).

1. Τέσσεροι στέκονται
δυὸς ἀκουφραίνονται
δυὸς βεγγλίζουν
ἕνας σκάρται
καὶ ἔνας ςωπίσω δργιέται.

2. Ἐνες μπροστὰ σκάρται
τέσσεροι τὸν κρατῶνε
καὶ ἔνας καίζει τὸ τσιφάρι.

*Έτεραι παραλλαγαί . Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 351, 117. Εθν. Μούσα σ. 81, 24. Νεοελ.
Αναλ. τ. Α' σ. 209, 90. Χιον. Αναλ. σ. 185, 120.

169. Τέσσερες ἀδερφοῦλες οἱ καημένες
μαὶ ἕνα πουκάμισο ντυμένες. (Πραι.)

(Ἡ κοκόσαι)⁶

Παραλλαγὴς βλ. εἰς ἀριθ. 167.

¹) Τὸ καρόδι.

170. Τέσσερ' ἀδερφάκια
αἵναι σεντ(ον)κάκι. (Χουλ.)
(Τὸ καρέδι)

171. Τεσσεράρτ'ς ἔξαπόδ'ς
νίκωλος καὶ μονοράρτ'ς. (Πραμ.)
(Ο καβαλάρης)

Παραλλαγή : Δοχικ. σ. 54

172. Τέσσερα καλοφράκια
κυνγάν τόντα τίλλα
καὶ δὲ φτάνονται. (Πραμ.)
(Οι ρόδες τις ἄμαξας)

Παραλλαγή : Μακ. Ημερ. σ. 505 μὲ λόου «ἡ ἀνέμη»

173. Τὴν ἄνοιξη γεννιέμαι
μέν ἀγκάθια στὸ πλευρὸ
καὶ οἱ ἀνθρωποι μὲ κάνουν
μὲ ζάχαρη γλυκό. (Πραμ.)
(Τὸ τριαντάφυλλο)

174. Τῷ μέρᾳ δοῦλα
καὶ τῷ νύχτα κυρά. (Χουλ.)
(Η σκοῦπα)

175. Τῷ μέρᾳ τρώει
καὶ τῷ νύχτα κάθεται. (Ιωαν.)
ἢ
"Οἰ τῷ μέρᾳ τρώει κριός
καὶ τῷ νύχτα τρέσει τὸ ἀστρια. (Χουλ.)
(Η φρένδρα)

Παραλλαγή : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 343, 72. Μαροκ. σ. 306, 12. Δημ. Ανθ. σ. 172.
Νεοελ. Αναλ. τ. Α' σ. 217, 306. Κυπρ. τ. Β' σ. 293, 55.
Σημ. Στ. 1 τοιού. στ. 2 καὶ τὸ βράδυ στέκει ὥρθη

176. Τὸν αὐγὴ μὲ τέσσερα
τὸ μεσμέρη μὲ δυὸ
καὶ τὸ βράδη μὲ τρία. (Χουλ.)
(Ο ἀνθρωπος)

Παράφρασις τοῦ γνωστοτάτου αἰνίγματος τῆς Σφραγίδος (Άνθ. Παλατ. ΙΔ', 64).

"Εστι δίπουν ἐπὶ γῆς, καὶ τετράπουν, οὐ φωνὴ μία,
καὶ τρίπουν ἀλλάσσει δὲ φωνὴν μόνον, ἵσσε? ἐπὶ γαῖαν
έρχεται γένηται ἀνὰ τὸ αἴθερα καὶ κατὰ πόντον.
ἄλλ' ὅπόταν πλείστουσιν ἐπειγόμενον ποσὶ βαίνει
ἔνθα τάχος γύνοισιν ἀφανρότατον πέλει αὐτοῦ.

177. Τὸ δρόμο-δρόμο πάσιν,
περδικοῦλα εῖδοι σκα,
τὰ φτερά της τάτφωγα,
τὸ κορμί της πέταγα. (Πραμ.)

(Τὸ σταφόλι)

Παραλλαγαὶ : Μ. Ἡμέρ. σ. 305.
Σημ. Στ. 1 τὸ λάκκο-λάκκο.

178. Τὸ φίδι πίν^τ τὴ θάλασσα
καὶ οὐδὲν οὐδὲν φίδι.
καὶ στὸ κεφάλι τοῦ φιδιοῦ
φωτοῦλα ἀναμμένη. (Χονλ.)

Παραλλαγῆ : Αθην. σ. 29. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 348, 98 619, 8. Maced. σ. 308, 16. Φ. Σ. Καπόκεμπ τ. Η' σ. 400, 2, τ. ΚΑ' 365, 14. Χακ. Ἀναλ. σ. 183, 110. Κυρρ. τ. Β' σ. 231, 26. Ἰστ. Τραπεζ. σ. 271. Δημ. Ἀνθ. σ. 174. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 224, 174. 232, 224. 240, 269 καὶ 270. Ἐπιτελ. σ. 331, 2. Περισσ. σ. 322, 42.

Σημ. Στ. 1 ὅουρᾶ ἡ τρώει. στ. 3 τὸ κέρατο στ. 4 καιρότερο ἀρμενίζει ἡ φεγγάρι φεγγαρίζει

179. Τρεῖς παπίνων
δυὸς γυρίζοντα
ξεποδάρια
δυὸς ψυχές. (Χονλ.)

ἢ

Πέντε πάν
τέσσερες γυρνάντα. (Χονλ.)

(Ο πεθαμένος)

180. Τρέχειν^τ ὡς τὸν ἄνθρωπον τὸ κόσμον^τ
καὶ ποδάρια δὲν ἔχειν. (Χονλ.)

(Τὰ σύγνεφα)

181. Τριγύρω-γύρω κάγγελα
καὶ στὸ μέσον χελιδόνια. (Χονλ.)

ἢ

Γύρα-γύρα κάγγελα
καὶ στὸ μέσον δο φράγγος. (Ιωαν.)

(Η γλῶσσα)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Η' σ. 347, 95. Ἀνεκ. σ. 116. Maced. σ. 310, 19. Τραγ. σ. 104, 21. Χιακ. Ἀναλ. σ. 169, 34. Ἐπιτελ. σ. 341, 43. Νεοελ. Αναλ. τ. Α' σ. 206, 72. 220, 153. Φ. Σ. Καπόκεμπ τ. Θ' σ. 350, 10.

Σημ. 1. Στ. 2 καὶ στὸ μέσον παιζεῖ ἡ κόρη ἡ πάτη.

Σημ. 2. Παρόμοιον σχεδὸν αἰνίγμα ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν Λαογραφίαν. (Λαογ. Πολ. τ. Γ' σ. 233, 1).

182. Τοῖς τοῖς τὸ πουρνάρῳ
καὶ ἀρεντεύ(ον)ν τὰ κατακία. (Πραμ.)

ἢ

‘Σειέται σιείται τὸ πουρνάρῳ
καὶ μαζίσθητος οἱ γαῖδαροι’. (Δοῦλ.)

(Η καρβάνα)

Σημ. 1. Εἰς πολλὰ χωρὶς τῆς Ηπείρου τὴν καρπάγα τὴν τολοθετοῦν ἐπὶ δένδρον.
Σημ. 2. Βλ. καὶ ἀρεύ 151.

183. Τοὺς κεφάλια
δέκι ποδάρια
πενήντα διὸ νύχι. (Χουλ.)

(Ο ζευγίτ' εἰ μὲ τὰ βόϊδα)

Παραλλαγαί : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 348, 102.

184. Τς μάκια τὸ παλιορούτῳ
καμὶ φαρὴ δὲν ἔχ. (Δοῦλ.)

ἢ

Τς βάβινο μὲ τὸ π(ον)κάμ(i)σο
π(ον)θενὰ φαρὴ δὲν ἔχ. (Χουλ.)

(Τὸ ἄβγό)

Σημ. Στ. 1 τὸ βραχί.

185. Φουντιών'ν ἔσφρουσιών'ν
χωρὶς νὰ τὰ φουντιών'ν,
καὶ ἀν τὰ φουντιών'ν καὶ πολὺ^ν
κλεῖς τὰ μάτιας στ' στιγμῇ. (Κον.)

(Τὰ πλευράνια)

186. Φτερὰ δὲν ἔχ
καὶ πετάει. (Χουλ.)

(Η σφαίρα)

187. Καρακάξια μακρονούρα
γληγορομαειρευτοῦρα. (Χουλ.)

(Τὸ τ' γάν).

Παραλλαγαί : Περιστ. σ. 319, 19, Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 195, 1.

188. Καρακάξια μακρονούρα
πάει στὸν κάμπο σκούζοντας. (Χουλ.)

(Τὸ dφέχ')

Σημ. Στ. 2 στὸ λόγγου.

189. Χόλιοι μίλιοι καλοέροι
σὲ ἔνα ράσο τιλιμένοι. (Χουλ. Πραμ.)

η

Χῦλες μίλιες τονισκοπούλες
σ' ἓνα μαχραμὸν τιλμένες. (Ιωαν.)

(Τὸ ψόδο)

Παραλλαγαὶ : Περιουν. σ. 323, 49. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 194, 7. 349, 109. Μρεδ. σ. 314, 38. Κυρο. τ. Β' σ. 293, 65. Χιαχ. Ἀ· αἱ. σ. 186, 127. Ζωγ. Ἀγ. τ. Α' σ. 414.25. Ληρ. Ἀνθ. σ. 174. Φ. Σ. Κιπόλεως τ. Π' σ. 400, π. 489, 5 τ. Θ' σ. 350). Πανδ. τ. 17' σ. 288. Επιαλ. σ. 345, 72. Λοκη. σ. 103. Παραρ. Κ σ. 3296. Ἀνεκδ. Συλ. σ. 111. Σημ. Στ. 2 σ' ἓνα μιάλιονα δεῖνον, η σ' ἓνα τόφγο τίναι κλεισμένοι.

191. Χῦλοι μίλιοι μποσταντζῆδες
σ' ἓνα τσόφλιο τιλμ(ιγ)μένοι. (Ιωαν.)

(Τὸ ψόδο)

191. Χῦλοι τὸ ἀνάσκελαι,
χῦλα τὸ ἀπίκπλα,
χῦλα νὰ εἰσῆσ
δὲν τάπκαεις. (Ιωαν.)

(Τὸ κεραμίδιο)

192. Χῦλα δέματα,
χῦλα καρποδέματα,
χῦλα νὰ εἰπῆσ
δὲν τὸ ἀπ' κάδ' εις. (Ιωαν.)

(Τὸ δίχτυ)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 349, 107. 620, 10. Ληρ. Ἀνθ. σ. 173. Περιουν. σ. 323, 50 μὲ λόσιν «τὰ μιτάρια». Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 197, 22. Χιαχ. Ἀναλ. σ. 185, 123, 128. Φ. Σ. Κιπόλεως τ. ΚΛ' σ. 365. 9. Ζωγ. Ἀγ. τ. Α' σ. 415, 39. Λοκη. σ. 29. Σημ. Ἡ συνειδισμένη παραλλαγὴ εἶναι :

Χιλιόδεμα, χιλιόκομπο
χῦλα νὰ πῆσ
καὶ νὰ μὴν τὸ βροῆς.

193. Χῦλα δώδεκα εὐζωνάκια
καὶ μὲ κόκκινα φρεσάκια. (Χοιοί.)

(Τὸ ὄπιρτα)

194. Χῦλα μίλια πάσιναν
τοὺς ἔτισκαν, τοὺς ἔδειψαν
καὶ τὸ δνομά τους τὸ ἀλλαξαν. (Πραρ.)

(Οἱ φόκες¹ ὅταν τές στοιριπίζουν)

Παραλλαγαὶ : Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 193, 3. Λαογ. Κυρ. σ. 347. Στὰ Παναθ. τ. ΙΘΥ σ. 309 δημοτισθεῖσαι ἡ ἀκόλουθος μὲ λόσιν «τὸ στάρι. ὅταν τὸ πηγαίνουν στὸ μέλος»:

¹) Ρόκα=τὸ καλαρπόκι

Χῖλιοι μῆλοι πάγαιναν
ἔνας τοὺς ἀπάντησε
τ' ὄνομά τους ἀλλάξε
πίσω τοὺς ἐγένοισε.

195. Χιλιοτρύπητο λαῖνι
καὶ στήμ. Πόλ. νερὸν παίνει. (Χουλ.)

(Τὸ σφουγγάρι)

Παραλλαγαί : Δαογ. Ηολ. τ. Β' σ. 193, 1. 349, 110 Μασεδ. σ. 304, 2. Κυπρ. τ. Β'
σ. 271, 34. Ἐπιδ. σ. 157. Χιλ. Ἀναλ. σ. 175, 66. 186 129. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 196,
14, 15, 16 καὶ 22. Φλαναθ. τ. ΙΘ' σ. 311, 33. Φ. Σ. Κ πόλεως τ. Η' σ. 515, 20

Σημ. Στ. 2 καὶ σταλιά νερὸν δὲ χύνει

196. Χρυσαφένιον ν' τὸ κεφάλη μ².

Τὰ ποδάρια μον τὰ κόβουν
τὸ κορμάκι μον τὸ σπάνε
γιὰ νὰ ζήσουν οἱ φονιάδες μ². (Χουλ.)

(Τὸ στάφι)

197. Ψηλὸς-ψηλὸς καλόγερος
καὶ κόκκαλα δὲν ἔχει. (Χουλ.)

(Ο καπνὸς)

Παραλλαγαί : Δαογ. Πολ. τ. Β' σ. 194, 5. 342, 63. 619, 5. Παραρ. Δ' σ. 296, 4.
Μασεδ. σ. 306, 9. Νεοελ. Ἀναλ. τ. Α' σ. 943, 281 Ζωγ. Ἀγ. τ. Α' σ. 414, 26. Φ. Σ.
Κλόλεως τ. ΗΗ' σ. 2204. Χιλ. Ἀναλ. σ. 176, 72 Ἐπταλ. σ. 336, 14.

Σημ. Στ. 1 μαχρός-μαχρός.

Β' ΜΕΡΟΣ

198. Ἐγώ ἔνα εἶδος-εἶδος
π' τ' μέρα τρώει κριάς
καὶ τὸν βράδ' μιτράει τ' ἀστρια. (Χουλ.)

(Η φκένδρα)

Παραλλαγαί : Δαογ. Πολ. τ. Β' σ. 343, 72. Δημ. Ἀνθ. σ. 172. Νεοελ. Ἀναλ. τ.
Α' σ. 247, 305. Μασεδ. σ. 306, 12. Κυπρ. τ. Β' σ. 293, 55.

199. Ἐνας εἶδος-εἶδος
τ' οάχ² οάχ² πάει
καὶ τὸν ἀλήθεια λέει. (Χουλ.)

η

Περβατεῖ τ' οάχ² τ' οάχ²
δίχως φέματα καὶ λάθ². (Χουλ.)

(Τὸ στατήριο)

200. Εἴν² ἔνα εἶδος-εἶδος
ποὺ τ' μέρα μπαίν² σὲ μιὰ τρίπα
καὶ τ' νύχτα σὲ διο. (Χουλ.)

(Ο σύρτις)

Παραλλαγαί : Μ. Ἡμερ. σ. 305.

201. "Ἐνας εἶδος-εἶδος
τὸ ράχ'-τὸ ράχ' πάει
καὶ τεάχαλο δὲν ἀφίν". (Χουλ.)

(Τὸ δρυπάν¹).

202. "Ἐνα δένδρο τσουρλωτὸ
τσουρλωτὸ καμαρωτό. (Πραμ.)

(Τὸ καμήρι¹).

203. Νόμ² τὸ τσέντζιλο τὸ μέντζιλο
νὰ τσεντζιλίσ² ἡ μάνα μου
κ² ἀπὲ στὸ φέρω πίσω. (Πραμ.)

(Τὸ στατέρ²).

204. "Ολ' τὴν μέρα βοῦκα-βοῦκα
καὶ τὸ βράδυ χάσκα-χάσκα. (Χουλ.)

(Τὰ τσαρούχια).

Παραλλαγαί: Λαογ. Πολ., τ. Β' σ. 347, 93. Ἐθν. Μοῦσα σ. 71, 13. Φ. Σ. Κ/πόλεως
τ. Η' σ. 524, 14. Νεοελ. Ἀναλ.. τ. Α' σ. 205, 68.

Σημ. Στ. 1 βράκα-βράκα. στ. 2 κρεμαντζούλα.

205. Σκίζω - φίζω τὸ δρδί μου
βοϊσκιο νύφη καὶ γαμβρὸ
πεθερὸ καὶ πεθερὸ
καὶ τριγύρῳ κυκλωμένο
φοῦχο πρόσωπο νδυμένο. (Πραμ.)

ἡ

Σκίζω φίζω τὸ δενδρὶ¹
βοϊσκιο νύφη καὶ γαμβρὸ
πεθερὸ καὶ πεθερὸ
καὶ πεντέξι συγγενέδια. (Πραμ.)

(Τὸ πορτοκάλ¹).

Παραλλαγαί: Φ.Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 400. Λαογ. Πολ.. τ. Β' σ. 345, 84. Μασει.
σ. 306, 10. Κυπρ. τ. Β' σ. 294, 89. Ἐθν. Μοῦσα σ. 71, 16. Λημ. Λυθ. σ. 174. Λοκρ. σ. 30 μὲ λόσιν «κάρυνον». Περισσν. σ. 321, 36 μὲ τὴν αὐτὴν λόσιν.

Σημ. Στ. σκίζω κόφτω, σκίζω ἀνοίγω, σκίζω νίζω δέντρο. στ. 2 βγάζω. Εἰς τὰς περισσοτέρας παραλλαγαῖς λείπουν οἱ στίχοι 4 καὶ 5.

206. Τὸ τίμ-τίμ κρέμεται
τὸ τίμ-τίμ τυραγγιέται
ᾶς τόειχα γὼ νὰ τότρωγα
κ² ἀς μούζηγαν² ἡ ψυχή μου. (Πραμ.)

(Τὸ κεράσ²).

Σημ. Ἐν τῷ Φ. Σ. Κ/πόλεως όπάρχει ἡ ἔξτης παραλλαγὴ:

¹) Ἡ κράμβη.

Τὸ γεῦμά μου τὸ φράγγυικό
τὸ χριός μου τὸ βενέτικό
στὸ τίρι-τίρι κρέμεται
στὸ τίρι τιθαννύεται.

Ἐπειραι παραλλαγαὶ: Λοκρ. σ. 332 μὲ λόπιν -μαστός καὶ γάλα-.
Σημ. 2. Στ. 3 καὶ 4 ὅλος ὁ φρέσος τόμφασ εἴναι λασιλιός ὁ ίδιος.

297 Τὸ τυρὶ τὸ τυφοκόπι^{τὸ μαχαίρι δὲν τὸ κόβ-}
^{ὅλος ὁ κόσμος τύφαγεν}
^{εἰς δὲ Χριστὸς δὲν τύπιγε. Ιωαν.)}

(Τὸ β(ν)ζί τε γ(ν)ναίκας)

Ι. ΜΕΡΟΣ

298. Ἀπ' τὸν κῶλο τὴν χρατάνη
καὶ στὸ στόμα τὴν φιλέιν. (Πρώτη.)

(Η ιουνάκα)

Παραλλαγαὶ: Λαογ. Πολ. τ. B σ. 351, 132.

299. Ἐνας μιχρὸς μιχρούτσουκος
μὲν παλούχ^η στὸν κῶλο. (Πρώτη.)

η

Ἐνας χοντὸς χαλόηφος
μὲν τσάχαλο στὸν κῶλο. (Χορλ.)

(Η ζιλά)

Σημ. Στ. 2 τοίχνο.

300. Ἐνας χοντὸς χοντούτσουκος
μὲν τὸ ἄνδερο στὸν κῶλο. (Πρώτη.)

(Τὸ βελόν^η μὲ τὸ ωρμα)

301. Κάτ' τὸ βάνω,
ὅτε θέλω τε κάνω,
τό να τε βάνω,
τὸ ὅλω τε βγάνω. (Κον.)

(Τὸ σκυρίδη)

Παραλλαγαὶ: Λαογ. Πολ. τ. B σ. 352, 121. Νεορ. Αναλ. τ. Α' σ. 207, 83. Κυρρ.
τ. B' σ. 170, 41. Εθν. Μούσα σ. 27, 6. Παναθ. τ. Ιερ' σ. 311, 13. Ζωγρ. Αγ. τ. Α'
σ. 372, 15.

302. Κόκκινο καὶ μαλλιαρὸ
γὰς τὸν κῶλο σὲ εἰν^η καλό. (Χορλ.)

(Η βελέντζα)

Παραλλαγαὶ: Λαογ. Πολ. τ. B' σ. 353. Φ. Σ. Καπόκεως τ. ΚΑ' σ. 365, 2. Κυρρ. σ.
291, 19. Μασεδ. σ. 367, 6. Εθν. Μούσα σ. 71, 21.

213. Λιγορέν^τ τ^τ βάζω
γυνορδομέν^τ τ^τ βγάζω.

(Τὸ φρεπὶ στὸ φρέρνο)

Παραλλαγή : Δοκιμ. σ. 31.

214. Μιῆρες μπαίν^ν
κόκκνες βίγεν^ν. (Ιωαν.)

(Οἱ καραβίδες)

Παραλλαγή : Φ. Σ. Κάρδικας σ. 524.

215. Μέ παιοίκια στὸ κεφάλ^τ
χάτ^τ ἔλιες κατράει λάδ^τ. (Πραμ.)

(Η γίδα)

Σημ. Ἐν τῇ Αιώρᾳ Πολ., ε. Β' σ. 340, 48 δημιουργεῖται ἡ ἐξης Κυθηραϊκὴ παραλλαγή :

"Εγω ήνα σόπα-σόπα
ἔχει καὶ μαλιὰ καὶ γένει
καὶ παιοίκια στὸ κεφάλι.

216. Μίνηα κλιὰ βαράει τ^ν ἄλλ^τ
γένεται χαρὰ μεγάλ^τ. (Κον.)

(Ο ρόκος)

217. "Οσο τὴν τρίβω τρίβεται,
μακραίνει καὶ χονδραίνει,
ψηλὴ τρομάρα τὴν χρατεῖ
στὴν τρύπα ὅταν μπαίνει. (Πραμ.)

Η κουλοῦρα, ὅταν τὴν ξυρίσουν καὶ τὴν φουρνίσουν

Σημ. Ταύτην ἱκουσσι εἰς Περάμαντα παρὰ τοῦ ἐκ Κερήτης κ. Ι. Χρυσούλακη, ἀξιοματικοῦ τῆς Χωροφυλακῆς.

218. Πέρρε μὲ στὰ δυού ποντίδια
καὶ βάλε μὲ στὴ μέση
κι ἀγάλια-ἀγάλια χῶσέ με
στὴν τρύπα ποὺ σ^τ ἀρέσει.

Κι ἂν δὲ σ^τ ἀρέσ^τ ἀπὸ τὴν μιᾶ
χῶσέ με μέσ^τ στὴν ἄλλη,
κι ἀγάλια-ἀγάλια σκοτίνται:
ὅπο νὺ σόρθη ζάλη.

Κι ἂν σόρθη καὶ κατεβάσια
στὴ μιᾶ μεριὰ ἢ στὴν ἄλλη
κάρε τὸ μανδιλίκι σου
καὶ βγάλε μ^τ δέσιο πάλι. (Κον.)

(Ο ταριθάκος)

Σημ. Τὸ αἰνύμα τούτο ἱκουσσι παρὰ τοῦ κ. Μ. Κονταούκη ἰατροῦ ἐν Σταρίσσανη τῆς Κονίτσης.

219. Σκύφτω γονατίζω μπρός σου
τὸ μακρό μου στὸ σκιστό σου. (Χονλ.)

(Τὸ σκαριδ')

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 351, 131. Χιαζ. Ἀναλ. σ. 183, 107. Ζευγ. Ἀγ. τ. Ν' σ. 374, 42. Ἐπαλ. σ. 238, 21. Κυπρ. τ. Β' σ. 292, 41.

Σημ. Εἰς δικαὶος τοὺς παραλλαγὰς: ὅτε κάποις τυπίρεται «ἡ κλειδαριά». Μὲ τὴν ἴδιαν λέξιν ἀπαντῷ καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν Λαογραφίαν. - Λαογ. Πολ. τ. Γ' σ. 234, 13).

220. Στεγνόν τὸν βαθέω
μονοσκεμένον τὸν βγάζο. (Ιωαν.)

(Ο γκ(ου)βάς)

Παραλλαγή: Χιαζ. Ἀναλ. σ. 183, 109. Κυπρ. τ. Β' σ. 292, 46. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 494, 2. Σαμ. τ. Ε' σ. 184, 189. Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 351, 86 μὲ λόσιν «ἡ φούθα τοῦ φούρνου».

Σημ. Τὸ πίνγμα τοῦτο ὑπάρχει καὶ εἰς τὴν Τουρκικὴν Λαογραφίαν. (Ν. Διαμαντίρη. Τορρχ. Λαογραφία Λαογ. Πολ. τ. Γ' σ. 233, 7).

221. Τῇ σαλιώνῳ
τῇ μαλιώνῳ
καὶ στὸν κῶλό τῆς τῇ χώνῳ. (Ηραρι.)

(Η κλωστὴ στὸ βελόνιασμα)

Ἐν τῇ Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 354, 133 ὑπάρχει ἡ ἔξη; παραλλαγή: Τίην τοιτάνων, τὴν κορδιόντο, καὶ στὸ μάτι της τῇ χώνῳ.

222. Χέζ-φίζ-φῶς. (Κον.)

(Η μέλσσα)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 254, 136.

Δ' ΜΕΡΟΣ

223. — Γαιί σου φὲ τσοβάνε
μὲ τὰ πολλὰ τὰ πρόβατα.
— Νά είχα μσα ἔχω
ἔκεινα κ' ἄλλα τόσα
τὰ μισὰ πὸ τοῦτα πόλιο
πέντε καὶ πενήντα γένοντ' ἔκατό.
Πόσα πρόβατα είχ' ὁ τσοβάνος; (Χονλ.)

Λόσις (10 πρόβατα)

224. Ηελαργοὶ πετούσινε,
τί πολλοὶ ποὺ ἥσανε;
Ἐνας είχε μπρός τον διὸ
κι' ἄλλος είχε πίσω δυὸ
κι' ἄλλος πάλε λελαργὸς
ζναν πίσω κ' ζναν μπρός.
Πόσοι ἥταν;

Λόσις (πρεῖς)

Παραλλαγή: Λαογ. Πολ. τ. Β' σ. 357. Φ. Σ. Κ/πόλεως τ. Η' σ. 517, 45.
Σημ. Στ. 1 Γερανοὶ πετούσιν καὶ στ. 2 ποὺ σου καὶ ἄλλοι γερανοί.

225. "Εδωκ' ἔνας σ' ἐννι μιαομ., ν' 100 δραχμὲς καὶ τοῦτε νὰ ἔσουριστ' 100 ἀνθρώπος Ρουμιούς, Φράγγος καὶ Γύρτος. Τοὺς Ρουμιοὺς θὰ τοὺς ἔσουριστ' μὲ δέ δραχ., τοὺς Φράγγος μὲ 4 καὶ τοὺς Γύρτος τέσσερος στὸ δραχμή. Πόσις Ρουμιούς, πόσις Φράγγος καὶ πόσις Γύρτος θὰ ἔσουριστ' μὲ τοὺς 100 δραχμές; (Χούλ.)

Λόμος (8 Ρουμιούς, 12 Φράγγος καὶ 80 Γύρτος).

226. "Ἐνας χωριάτης εἶχε 100 δραχμὲς καὶ ἥθελε ν' ἀγοράσῃ 100 καιράλια πρόβατα, κριῶντας καὶ ἀρνιά. Τὰ κριώρια εἶχαν 10 δραχμὲς τὸν, τὰ πρόβατα δέ δραχμὲς καὶ τὸ ἀρνιὰ πέντε δεκάρια. Πόσα 0' ἀγοράσῃ ἀπὸ τὸ κάθε ἔνα; (Ιοανν.)

Λόμος (1 κριώρι, 9 πρόβατα, 90 ἀρνιά).

227. "Ἐνας πατέρας εἶχε 40 γελάδες καὶ ἥθελε νὰ τοὺς μεριάσῃ στὸ δυὸ τὰ παιδιά τοῦ. Ἡ μία ἔβγαζε 1 δικὺ γάλα τὴν μέρου, ἡ ἄλλη 2 δικ., ἡ ἄλλη 3, ἡ ἄλλη 4, ἡ ἄλλη 5 καὶ ἡ τελευταῖα 40 δικ. γάλα τοῦ μέρου. Πῶς θὰ τοὺς μεριάσῃ γιὰ νὰ πιένεται καὶ τὰ δυὸ τὰ παιδιὰ τὸ γάλα τὴν μέρου; (Πραμ.)

Λόμος (Στὸν πρῶτο γιὸ θὰ δώσῃ ἑκατένες π' βγάζειν 40 δικ. γάλα καὶ 1 δικ καὶ στὸ δεύτερο ἑκατένες π' βγάζειν 30 δικ. καὶ 2 δικ. "Επειτα στὸ πρῶτο ἑκατένες π' βγάζειν 38 δικ. καὶ 2 δικ. καὶ στὸν ἄλλο ἑκατένες π' βγάζειν 37 δικ. καὶ 5 δικ. δοσο νὰ τελειώσουν).

228. "Ἐνας πατέρας ἔδωκε στὸ δύο τὰ παιδιά τοῦ ἀπὸ 30 ἀβγὺν νὰ πλήσσην. Στὸν πρῶτο είπε νὰ τὰ πλήσσῃ 3 στὸ δραχμή καὶ νὰ φέρῃ 10 δραχμὲς καὶ στὸν δεύτερο είπε νὰ τὰ πλήσσῃ 2 στὸ δραχμή καὶ νὰ φέρῃ 10 δραχμές. Δηλ. νὰ φέρῃν 25 δραχμὲς καὶ οἱ δυὸ μαζί. Τὰ παιδιὰ πήραν τὸ ἀβγὺ καὶ βγῆκαν στὸ παζίον νὰ τὰ πλήσσην. Ὁ μικρότερος δύμως ἐπειδὴς ἥθελε νὰ πάη νὰ πάξῃ ταῦδεσκε στὸ μεγαλύτερο νὰ τὰ πλήσσῃ αὐτὸς δῆλα μαζί. Ὁ μεγαλύτερος τὰ πῆρε, τὸ ἀντιάμισσε δῆλα καὶ πλούσιε τὸ δέ ἀβγὺ 2 δραχμές. Τὰ πιόνια δῆλα, κινή λογαριασμὸς καὶ γλέπτηστο ἔπιασε μινιάρια 24 δραχμές. Ποῦ πάρει ἡ ἄλλη ἡ δραχμή; (Χούλ.)

Λόμος ("Η δραχμὴ χάθηκε ὡς ἕτη. Τὸ πρῶτο τὸ παιδί θὰ πλεύσει 10 τριάρια καὶ θάπερνε 10 δικ. Τὸ δεύτερο 10 ζευγάρια καὶ θάπερνε 10 δικά. "Οταν τὰ ἀντάμωσαν πούλουν 12 πεντάρια πρὸς 2 δικ. τὸ πεντάρι. Στὶς δέκα πρῶτες πούλ' αεις φωθήκαν τὸ ἀβγὺ πάπι τὸ καλάθι τοῦ πεντάρου πατήθει, πουτοῦχε πῆγα ὁ πατέρας τὸ νὰ πλήσῃ 3 στὸ δραχμή καὶ ἔτοι τὰ δυὸ δῆλα μένταρια γίνονται ἀπὸ τὸ ἀβγὺ τὸ παιδιοῦ π' θὰ τὰ πλούσια 2 στὸ δραχμή).

229. "Ἐνας παπᾶς εἶχε ἔνα σταυρὸν μὲ 15 μαργαριτάρια. Ἐπειδὴς δέν ἔταν καλοψκιασμένος τὸν πῆγα στὸ χρυσό. γιὰ νὰ τὸν σκιάσῃ κανούσῃ. Προτοῦ τὸν πάρει στὸ χρυσό, ἀπὸ φόβο μὴ τὸ κλέψῃ καέναι

μαργαρτάρο⁷ τὰ μέτωπα καὶ εἰδεῖς πάντας ἀπὸ τὸν μπάτο ὡς τὴν κορφὴν τοῦ σταυροῦ ἦταν ἡ μαργαριτάρια, ἐπίσης καὶ ἀπὸ τῆς δυὸς πτέρυγες ὡς τῷ μπάτο πάλι⁸. (Ο) χρῶσκός τοι⁹ λέγει¹⁰ μαργαριτάρια χωρὶς νὰ τὰ καταλάβῃ. Ήτος τὸ τάχλεψι;

Λόσις. (Ο χρῶσκός γνώριζε τὸ μέτρημα λόβοκαρ¹¹ ὁ παπᾶς. Ἀνέβαινε δρός τὴν ὑπερέσοντες σειρὰ τῶν μαργαριταριῶν λίγο παραπάντο¹² καὶ ἔτοι πάλι¹³ ο μετρῶντες ὁ παπᾶς: ἄλλα ἔλλαν δύο). (Ιωάννης)

Σημ. Τὰ μαργαριτάρια ποὺ μετεκινήθησαν σημειώνονται μὲν γραμμίτοις, ἔκεινοι δὲ λαΐζλεψι¹⁴ ὁ χρυσοκός σὲ παρενθέσεις.

- 230). "Ἐνας ἀρείντ¹⁵ ἔδωκε στὸν ἀπηρέτ¹⁶ τὸ 20 δραχμές νὰ τὸ ἀγοράσ¹⁷ χῆνες, κίχλες καὶ τριγόνες. Οἱ χῆνες ἔχουν + δρ. ἡ μά, οἱ κίχλες 25 λευτά καὶ οἱ τριγόνες 50 λευτά. Πόσα πλιὰ 0¹⁸ ἀγοράσ¹⁹ ἀπὸ τὸ καθένα μὲ τὶς 20 δραχμές (Πιούν.)

Λόσις (Ω χῆνες, Ζ κίχλες καὶ Ε τριγόνες).

- 231). "Ἐνας πατέρας ἔδωκε στὰ τρία τὰ παιδιά τὸ 30 ἀβγά, γιὰ νὰ τὰ πλήσσειν. Στὸ πρῶτο ἔδωκε 50, στὸ δεύτερο 30 καὶ στὸ τρίτο 10. Τὶς παράγγειλε νὰ τὰ πλήσσειν μὲ τὴν ἴδια τὸ τιμὴ καὶ νὰ τὸ φέρειν τὰ ἴδια τὰ λευτά. Πῶς τὰ πούλησαν; (Χούλ.)

Λόσις (Πρῶτα θὰ πλήσσειν ἀπὸ 7 ἀβγά στὸ δραχμή καὶ βοτερα 3 δραχ τὸ ένα. Ο πρῶτος θὰ πλήσσει 7 δρ., καὶ 1 πρὸς 3 δραχ. καὶ θὰ πλήσσει 10 δρ. κ. ο. κ.)

- 232). "Ἐχουμει²⁰ μιὰ τεπεράγγυον²¹ πλάκα χωρὶς πρέν²² σὲ ἐννιά κτάκια. Νὰ βάλουμε στὸ κάθε ἔνα ἀπὸ ἓναν ἀριθμὸν ἀπὸ τὸ 1 ὡς τὸ 9 ἔτοι μίστε πρὸς ὅλες τὶς διευθύνσεις νὰ βρεῖσκεται δὲ ἀριθμὸς 15. (Ιωάνν.)

	3	4	8	
Λόσις	9	5	1	
	3	6	6	

- 233). "Ἐχουμει²³ ἥδη πλογι καὶ θέλουμε νὰ τὰ βάλουμε σὲ τέσσερες τα-

Λόσις	A	s	x	a
-------	---	---	---	---

234. Ἐταν δύο καὶ είχαν 10 ὄχιδες λίδι σὲ ἔνα δενεκέ. Θέλλεν γὰρ μεράσ' στὸ μέσον ἀλλὰ δὲν ἔχεν μέτρο τῶν δύο ὄχιδων. Ἐγένεν μοναχὸς δυὸς μέτρους, ἐναν τῶν 7 ὄχιδων καὶ ἐναν τῶν 3 ὄχιδων. Μποροῦν μὲν αὐτοὺς τε μέτρος νὰ τὸ μεράσ' στὸ μέσον; (Χοιλ.)

Λόγις: (Ηρόται πέρνουμε βέβαιο, μὲ τὸ μέτρῳ τῶν 3 ὄχ., καὶ τὸ φέγγουμε στὸ μέτρῳ τῶν 7 ὄχ. Σαναγιούμενοι τὸ μέτρῳ τῶν 3 ὄχ., καὶ φίγουμε 1 ὄχ., στὸ μέτρῳ τῶν 7 ὄχ., καὶ τοι μέγινοι στὸ μέτρῳ τῶν 3 ὄχ., 2 ὄχ. Τότε τὸ μέτρῳ μὲ τὸ 7 ὄχ., τὸ ἀδειαθόμενο μέσον στὸ δενεκέ καὶ τὸ μέτρῳ τῶν 3 ὄχ. πᾶχε μέσον 2 ὄχ. μέσον στὸ μέτρῳ τῶν 7 ὄχ. Σαναγεμίζουμε τὸ μέτρῳ τῶν 3 ὄχ., καὶ τὸ δίχνουμε μέσον στὸ μέτρῳ τῶν 7 ὄχ. καὶ ἔτοι μόρασμε τὸ λάδι στὸ μέσον).

235. Μιὰ χωριάσσα πάγινε στὰ Εὐάγια ἀβγαὶ μέσον σὲ ἔνα καλάθι¹ νὰ τὰ πλήρια. Στές στριτεῖ καπιανοῦ ἀγιογιάτη τὸ γιλάρι² προνδίστηκε καὶ χωρίς νὰ θέλλει³ ἔπιπασε τὸ ἀβγά τε βάσιο. Η δέλτιο σὺν εἰδε τὸ ἀβγά απασμένα τόθαλε στὰ κλάματα καὶ στε κατάφες. (Ο ἀγιογιάτης τὸ λαττήθη⁴ καὶ ἔβγαλε τὸ σακχοῦλα τὸ νὰ τὸ πληρώσῃ τὸ ἀβγά. Μῆγ κλαῖς βάσσω τε εἶπε «καὶ θὰ στὰ πληρώσω τὸ ἀβγά. Ηέρι μοναχὸς πόσα ηταν». Η χωριάσσα ἔπιπε νὰ κλαίῃ καὶ νὰ καταφέται καὶ τοῦτεπε: «Δὲν ξέρω τὴν γάρηνά μὲν μετρήσω καὶ δὲν ταῖεγα μετρημένα, θερμαὶ μαναχὰ πὼς δύτας τάβανα στὸ καλάθι» διυδο-διυδο μοῦμνισκο⁵ ἔνα μόνο, δύτας τάβανα τριά-τρια μοῦμνισκε πάλι ἔνα μονό, δύτας τάβανα τέσσερα-τέσσερα, πέντε-πέντε, έξ-έξ μοῦμνισκε πάλι ἔνα μονό. Μοναχὸς δύτας τάβανα ἑπτά-ἑπτὰ δὲν ἔμνισκε μονό. Πόσον ἀβγά είχε τὸ καλάθι; (Χοιλ.)

Λόγις (301)

236. «Λαφέσε με ἀφέντ», είπε ἔνας διακονιάρος σὲ ἔναν περθολάρη⁶ νὰ μπῶ στὸ περθόλι⁷ σὲ νὰ πάρω ἔνα πουφτοκάλι⁸. «Βρίσα, τοῦτεπε, καὶ κόψε πολλά. Μέσαι θύμηρος τέσσαρος χονσμικιαφαίνους μὲν». Στὸν πρῶτο νὰ δώῃς τὰ μέσα καὶ μέσον ἀπὸ κεῖνα πού θύμηρος, χωρίς νὰ κόψε καένα στὸ μέσον, στὸ δεύτερο νὰ δώῃς ἀπὸ ἔκεινα πού μέσον τὰ μέσα καὶ μέσον, στὸν τρίτο τὸ ίδιο, στὸν τέταρτο τὸ ίδιο καὶ δύτας θὰ βγῆς δέσω νὰ σὲ μείνει⁹ ἔνα πουφτοκάλι¹⁰. Πόσαι πουφτοκάλια πρέπει νὰ κάψῃς; (Χοιλ.)

Λόγις (31)